

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Filozofická fakulta

Archeologický ústav

Bakalářská diplomová práce

Zhodnocení výsledků výzkumu třísovského oppida pod vedením L. Franze a C.
Streitové v letech 1935 – 1938 se zaměřením na nálezy pozdně laténské
malované keramiky

Autor práce: Tomáš Kolegar

Vedoucí práce: PhDr. Jan John, Ph.D.

V Českých Budějovicích 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem jí vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích

.....

Podpis

Anotace

Bakalářská práce se zabývá výzkumem, který by proveden Leonhardem Franzem a Kamilou Streitovou na třísovském oppidu před druhou světovou válkou a dokumentací části nálezového souboru, který byl vyvezen do zahraničí záhy po jeho ukončení. Pozornost je věnována zejména malované keramice, jejímu vývoji a srovnání s jinými lokalitami.

Klíčová slova - latén, oppidum, Třísov, Stradonice, malovaná keramika, výzdoba nádob, archeologický výzkum, artefakt, muzeum, import, dokumentace.

The bachelor's thesis deals with the excavation led by Leonhard Franz and Camilla Streit on the oppidum Třísov before second world war and with the documentation of a part of the find set, which was exported abroad soon after end of the excavation. Attention is paid in particular to painted pottery, its development and comparison with other sites.

Keywords – Laténe culture, oppida, Třísov, Stradonice, painted pottery, vessel decoration, archaeological research, artefact, museum, import, documentation.

Poděkování

Za možnost studovat soubory nálezů uložené mimo naše území patří poděkování níže uvedeným zaměstnancům zahraničních institucí:

Dr. Jörg Drauschke, Leibniz- Zentrum für Archäologie, Mainz

Dr. Martin Schönfelder, Leibniz-Zentrum für Archäologie, Mainz

Mag. Wolfgang Söldner, Tiroler Landesmuseum Ferdinandeum, Hall

Dále pak děkuji vedoucímu této práce PhDr. Janu Johnovi za vedení a odbornou pomoc, Mgr. Milošovi Hlavovi Ph.D. za poskytnutou dokumentaci, PhDr. Danielu Kovářovi za dohledání archivního materiálu a všem kolegům a přátelům z jihočeského muzea za jejich pochopení a podporu.

Obsah

1. Úvod
2. Pozdně laténská malovaná keramika
 - 2.1 Základní přehled laténské malované keramiky
 - 2.2 Nálezy pozdně laténské malované keramiky na Třísově učiněné J. Břeněm
3. Nejstarší archeologický výzkum třísovského oppida
 - 3.1 Stručný popis lokality
 - 3.2 Archeologické působení Leonharda Franze a Camilly Streitové
 - 3.3 Průběh výzkumu
 - 3.4 Místa uložení nálezů
 - 3.5 Nálezy z výzkumu ve 30. letech 20. století
 - 3.6 Studijní cesty
 - 3.7 Soubor malované keramiky z výzkumu Leonharda Franze na Třísově
4. Závěr
5. Seznam použité literatury
6. Obrazové přílohy

1. Úvod

Ve své bakalářské práci se věnuji terénnímu archeologickému výzkumu, který na třísovském oppidu proběhl ve 30. letech 20. století pod vedením profesora Leonharda Franze a Camilly Streitové, a zvláště pak nálezům pozdně laténské malované keramiky z této lokality. Jedním z hlavních cílů mé práce byla revize movitých nálezů z tohoto výzkumu a zjištění jejich aktuálního uložení. O této skutečnosti nebylo v naší archeologické komunitě dosud nic známo a zdá se, že po osudech starších nálezů z oppida u Třísova v minulosti ani nikdo příliš nepátral. Prvotním podnětem byla informace Martina Schönfeldera o existenci nálezového souboru v Mohuči, později jsme se dozvěděli ještě o dalším menším souboru keramiky, který je uložen v Hallu v Tyrolsku. V rámci návštěv tamních institucí jsem se snažil kresebně a fotograficky zdokumentovat tyto kolekce artefaktů, jež byly z území naší republiky vyvezeny krátce před druhou světovou válkou a dílem náhody a bezpochyby i úsilí místních badatelů, zachovány až do současnosti. V této souvislosti se pokusím o jakousi rekapitulaci tohoto nejstaršího archeologického výzkumu na třísovském oppidu, při čemž budu vycházet především z publikace vydané roku 1942 samotným Leonhardem Franzem – *Eine Keltische Niederlassung in Südböhmen* (Franz 1942).

Zpracování nálezového souboru vnímám jako příležitost jak přispět alespoň nepatrným dílem k badatelským aktivitám na třísovském oppidu.

2. Pozdně laténská malovaná keramika

2.1 Základní přehled laténské malované keramiky

Pozdně laténská malovaná keramika spadá do skupiny jemné, na kruhu točené stolní keramiky. Je poměrně uniformní co do výzdoby, tvarů a technologie (Valentová 2013). V rámci laténu samotného můžeme hovořit o dvou vlnách výskytu malované keramiky, a sice o období předoppidálním (Jansová 1963) a o období pozdějším, spojeným s výskytem oppid. Pro starší předoppidální období je charakteristický tmavočervený, vzácněji i černý nátěr povrchu celé nádoby. V případě tmavočervené barvy hovoříme o tzv. Marnské keramice (Valentová 2011).

Pro pozdní latén má pro naše země zásadní význam nálezový soubor ze Stradonického oppida kterým se zabýval profesor Josef Ladislav Píč a o kterém nám zanechal zprávu ve Starožitnostech Českých z roku 1903 s velmi kvalitním barevným vyobrazením (Píč 1903 - tabulka XLIX). Původ této keramiky spatřoval profesor Píč v severní Itálii, v halštatské kultuře nesoucí název Golasecca, odtud měla údajně proniknout do východní Galie a dále do Stradonic. Všimá si nápadné shody ve výzdobě keramiky na Stradonickém oppidu s oblastmi mezi Toulouse, Trierem a Mohučí (např. oppidum Bibracte). Výskytu pozdně laténské malované keramiky se věnoval též Jan Filip, který jej spojoval s oblastmi střední a východní Francie, Švýcarska a středního Rýna (Filip 1956, 216 – 219).

Výroba malované keramiky předpokládá působení specializovaných keramických dílen. Stanovení jednotlivých výrobních okruhů je však značně problematičtější, podobně jako odhad, ve kterých případech se jedná o domácí výrobu a kdy o import. Je však zřejmé, že již samotná existence malované keramiky dokládá vysokou životní úroveň jisté vrstvy obyvatel u nás. Když si dáme tuto skutečnost do souvislosti s existencí nálezů luxusního zboží na oppidech, je jisté, že již tehdy musel fungovat čilý obchodní ruch. Příčinou zvyšování kvality keramických výrobků bylo i zavedení nových technologických přístupů ve výrobě, používání dvoukomorových vertikálních pecí a hrnčířského kruhu (Thér – Mangel 2014).

S nejobsáhlejším souborem pozdně laténské malované keramiky v našich zemích se můžeme setkat jednoznačně na oppidu ve Stradonicích. Co se týká zahraničních lokalit, můžeme hledat souvislost například s nedalekým oppidem v německém Manchingu (Maier 1970).

Pozdně laténská malovaná keramika může být považována za jakýsi pomyslný vrchol vývoje pravěké keramiky před více než dvěma tisíci lety. Jedná se bezpochyby o výrobek vysoké technické i estetické úrovně, čímž naplňuje vysoké nároky uměleckého vkusu i pro současného „moderního“ člověka.

Datace pozdně laténské malované keramiky

O dataci pozdně laténské malované keramiky se pokusil J. Filip, který jí stanovil na přelom 2. a 1. stol. př. n. l. (Filip 1956). Její výskyt je však v našem prostředí doložen ještě i v prvních desetiletích 1. stol. n. l. - např. Kadaň – Jizerka (Kruta 1972, 326).

Podle Jiřího Břeně se malovaná keramika na třísovském oppidu nacházela nejčastěji ve spodních vrstvách obytných objektů spolu se sponami nauheimského typu. Lze se tedy domnívat, že horizont malované keramiky na Třísově je současný s horizontem nauheimské spony (LT D1), který nám zde datuje výskyt malované keramiky do 1. třetiny 1. století př. n. l. (Břeň 1966).

Datací pozdně laténské keramiky se zabývala i L. Jansová. Rozlišila keramiku na jednobarevnou červenou a pruhovanou s bílo červenými pásy. Červenou keramiku datuje do přelomu 2. a 1. stol. př. n. l., pruhovanou považuje za mladší. Výskyt malované keramiky dává do souvislosti s hospodářským vzestupem, rozvojem dálkového obchodu, řemesel a zakládáním oppid. Nástup malované keramiky v Čechách odpovídá horizontu pozdních laténských žárových hrobů. Pruhovaná keramika se v hrobech již nevyskytuje (Jansová 1963).

2.2 Nálezy pozdně laténské malované keramiky na Třísovské oppidu učiněné J. Břeněm

Abychom si mohli vytvořit představu o tvarech a výzdobě pozdně laténské malované keramiky na území českých zemí, uvedu zde výsledky práce Jiřího Břeně, doprovázené nálezy získaných při výzkumu třísovského oppida mezi lety 1954 a 1983 který proběhl pod vedením Národního muzea v Praze (Břeň 1966).

Tvary nádob můžeme rozdělit do čtyř základních skupin - na misky, lahve, poháry a zvláštní tvary.

K výzdobě nádob byly používány dvě techniky, malba nebo rytí, většinou samostatně, někdy ale i v kombinaci.

Rytí je méně časté. Objevuje se převážně u mís, výjimečně u lahvovitých nádob. Mísy mívají pod hrdlem rytou vlnovku nebo linii. Lahvovité nádoby mohou mít vlnovku pod hrdlem nebo na výduti společně s liniemi i opakovaně pod sebou. V Čechách a na Moravě byla tato výzdoba velmi oblíbená a často používaná.

Kombinace ryté vlnovky a barevných pruhů působí velmi vyváženě a vkusně, zvláště na bílém podkladu s červeným hrdlem nebo s červeno bílými proužky. Malba červenou, bílou, hnědou, nebo okrovou barvou v nejrůznějších odstínech, výjimečně i černou či šedou. Malovaly se jednak pásy po obvodu nádoby, v některých případech i výzdobné prvky v pásu v místě největší výdutě. Pro naši oblast, na východ od Rýna se uplatňoval geometrický styl, oproti tomu v západní Evropě se můžeme setkat se stylizovanými motivy rostlin a zvířat (Břeň 1966, 88).

V Čechách se složité geometrické ornamenty na pruhovaném podkladě soustředí především na oppidu ve Stradonicích, na Třísově a na Závisti, zatímco na jiných lokalitách se setkáváme pouze s keramikou jednobarevnou nebo pruhovanou (Břeň 1966, 89).

Jiří Břeň dále rozlišuje dva způsoby provedení malby – negativní nebo pozitivní.

Negativní – celý povrch nebo alespoň hlavní výzdobný pás byl pokryt jednolitým barevným nátěrem, bílým, okrovým nebo tmavě červeným. Následně byl přetažen černou či šedou barvou tak, že spodní vrstva vytvořila ornament v podobě nepravidelně rozložených nebo naopak do řad srovnaných kroužků neboli puntíků. S tímto případem výzdoby se setkáváme ve Stradonicích a na Manchingu, na Třísově nikoli.

Pozitivní – podléhal přísným pravidlům, která se projevují zejména v uspořádání samotných výzdobných prvků. Střídající se pruhy, nejčastěji bílé a červené, napomáhají k nasměrování pozornosti směrem k hlavnímu výzdobnému pásu s ornamenty, které jsou soustředěny do jednotlivých metopových polí. Toto výtvarné pojetí, kdy je plocha rozdělena na menší, snáze zpracovatelné úseky, má své počátky již v halštatu.

Uspořádání barevných pásů na okrajích nádob na třísovském oppidu:

1 světle hnědý okraj – červené hrdlo

2 tmavě hnědý okraj – červené hrdlo

3 hnědý okraj – bílé hrdlo

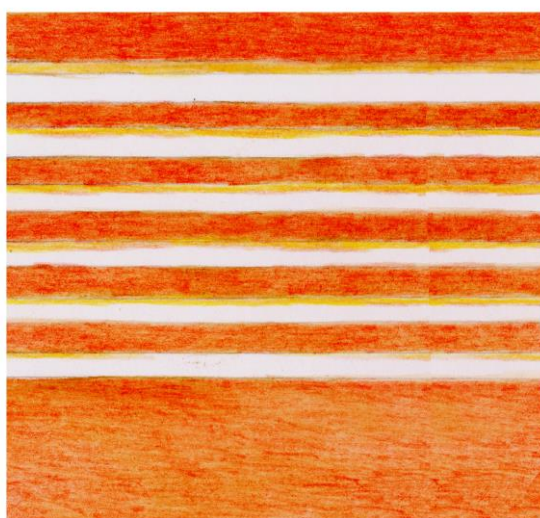
4 bílé hrdlo – světle tmavohnědý pás

5 červený okraj a hrdlo – světlehnědý pás, bílý pod hrdlem

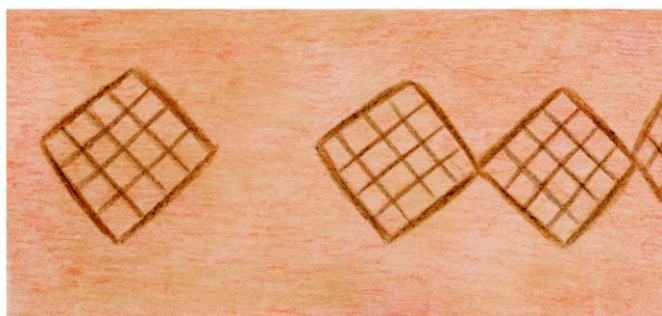
6 červený okraj – široký pás z bílo červených a světle hnědých proužků

Výzdobné prvky hlavního pásu s ornamenty z nálezů na třísovském oppidu

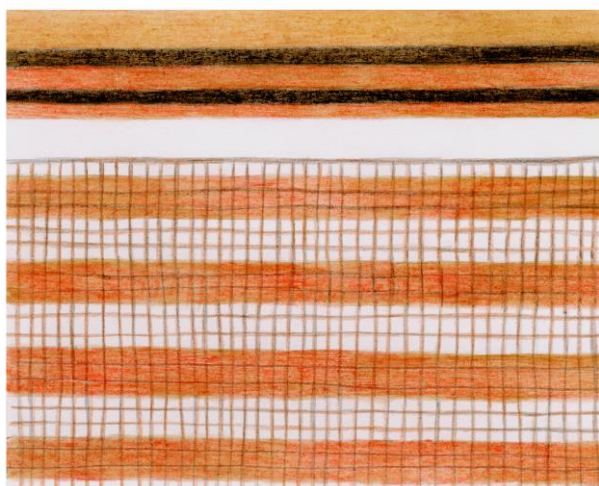
1. KOSOČTVERNÁ MŘÍŽKA

Bývá provedena tmavou barvou na červeném podkladu. Mřížková pole jsou obvykle navzájem spojena, dotýkají se v rozích. Někdy jsou obvodové linie silnější a vlastní mřížka je provedena slaběji. Vyskytuje se jak na Třísově (dva zlomky publikované Jiřím Břeněm), tak i ve Stradonicích (Valentová 2013).

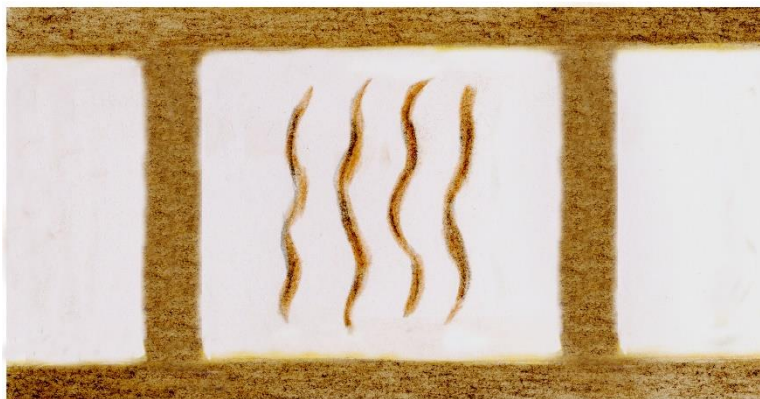
2. MŘÍŽKA

Bývá opět ohraničena silnějšími liniemi. Mřížky bývají namalovány tmavší barvou přes bílé a červené pásy. Horizontální mřížka je provedena z horizontálních a svislých linií, Jiří Břeň udává mřížku svislou.

3. KLIKATKA

Neboli vlnice, vyskytuje se na bílém podkladě ve výzdobném pásu rozděleném do metop, z nichž každá druhá je prázdná. Dva zlomky byly nalezeny na Třísově, jeden z nich Leonhardem Franzem, druhý Jiřím Břeněm. Nachází se i ve Stradonicích a v Manchingu. Vyskytuje se nejčastěji buď jako horizontální nebo vertikální, často v kombinaci s kosočtverečnou mřížkou, svislými liniemi nebo pásy. Setkat se s ní můžeme výhradně u lahví nebo hrnců.

4. ŽEBŘÍČEK

Bývá proveden tmavou barvou na červeném podkladě. Zde je však potřeba upozornit na rozdíl v označení tohoto motivu – Jarmila Valentová rozlišuje žebříček od mřížky, Jiří Břeň nikoli. Může tak snadno dojít k záměně pojmů a v uvedení v omyl.

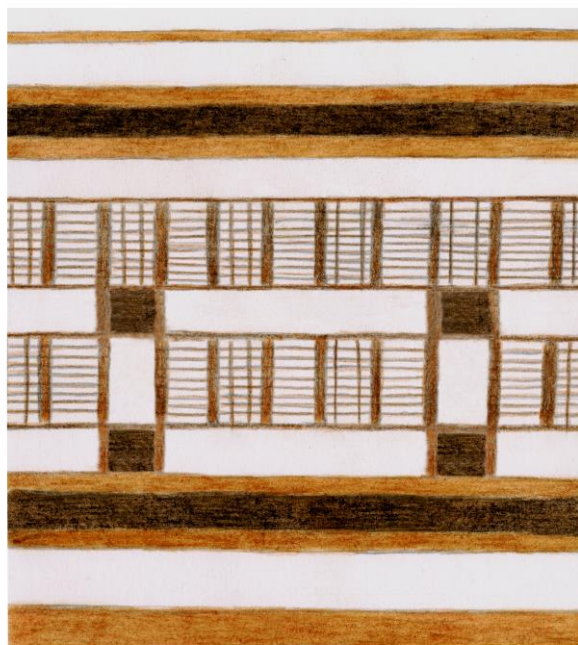
5. SVISLÉ TŘÁSNĚ

Bývají malované tmavou barvou na bílém podkladě, měly by pravděpodobně napodobovat žlábkky, jak je známe u grafitové keramiky.

6. KOMBINACE MŘÍŽKY A ŠACHOVNICE

Jiří Břeň pro tento případ vymezil kategorii „zvláštní ornamenty“. Sem spadá například i nejsložitější a nejzajímavější motiv z Třísova na lahvovité nádobě z roku 1956 (i. č. 135 460). Hrdlo je bílé, pod hrdlem a pod největší výdutí se nachází světle hnědé pásy vymezující prostor největšího vyklenutí nádoby. Zde je umístěn široký bílý pruh s ornamentem tak zvané nepravé mřížky a šachovnice. Téměř totožná nádoba pochází i z oppida Manching (Maier 1970, Band 3, Tafel 98).

3. Nejstarší archeologický výzkum Třísovského oppida

3.1 Stručný popis lokality

Nejstarší písemné zprávy o třísovském oppidu se objevují v 60. letech 19. století. Archeologové se tehdy domnívali, že se jedná o hradiště kmene Doudlebů. Teprve J. Richlý upozornil na podobnost keramiky z Třísova s keramickými střepy ze Stradonic (Břeň 1966). Na laténský původ lokality poukázal rovněž Jan Eisner, jeho názor však upadl v zapomnění, a to až do roku 1934 kdy místo s nálezy znovu datoval a ve známost uvedl Leonhard Franz (Franz 1935, 37 – 39). Došlo k tomu v rámci projektu výzkumu českého pohraničí, který proběhl za podpory Německé společnosti věd a umění Československé republiky v letech 1935 – 38 pod vedením L. Franze a C. Streitové. Náplní tohoto projektu bylo rozšíření dosavadních znalostí archeologických lokalit v tomto doposud nálezově chudém regionu. Dnes již tedy s jistotou víme, že se jedná o nejjihněji situované oppidum na našem území o rozloze 26 hektarů. V době svého rozkvětu se jednalo o důležité regionální centrum, i když patrně nedosahovalo takového významu jako ostatní oppida jako Stradonice, Závist nebo Hrazany. Podnětem k jeho založení mohla být i ložiska grafitu a železné rudy vyskytující se v jeho okolí. Je rovněž pravděpodobné, že hrálo významnou roli v dálkovém obchodu, o čemž svědčí množství importovaných předmětů (Kysela 2011) včetně výjimečně bohatého spektra mincovních ražeb. Většina z nich, v podstatě všechny (kolem 170 kusů), kromě šesti mincí nalezených Jiřím Břeněm, pochází ze záchranného detektorového průzkumu z let 2007 až 2014, při kterém bylo nalezeno i přibližně 3000 kovových předmětů, většinou nejrozumnějších bronzových artefaktů nebo jejich částí. Z importovaných předmětů se zde můžeme setkat se zlomkem keramické lampy typu Dressel 1A, s torzy bronzových nádob, cedníků na víno, zrcátek, s unikátní bronzovou hlavičkou vodního ptáka, možná labutě (snad čelist luxusních kleští plnících funkci při hostině), s řadou ozdob a podobně (Kysela – Danielisová – Militký 2014).

Areál oppida je obehnan mohutným opevněním, především na západní straně směrem k obci Holubov, kde je dodnes velice dobře patrné. Jedná se o typ fortifikace podobné jako u ostatních keltských oppid, zahrnuje dvě brány, východní a západní a dvě linie valů. Hradba byla zpevněna dřevěným roštem a opatřena čelní kamennou plentou se silnými kůly v pravidelných rozestupech. Kameny byly ve stěně umístěny tak aby vyvolaly dojem ještě mohutnějšího zdiva. Navíc i prostor mezi valy byl rozčleněn nízkými příčnými zídkami, což mělo bezpochyby znesnadnit pohyb případných útočníků, jedná se z hlediska pevnostní architektury o naprosto unikátní záležitost (Břeň 1966). Na oppidu se nachází dva vrcholky, na kterých byly zbudovány dvě akropole. Na té severní, na jejím nejvyšším místě, byla dřevěným hrazením vytyčena neobvyklá osmiboká stavba, patrně svatyně, jejíž půdorys dokládají kůlové jamky. Jižní akropole představovala zřejmě sídlo tehdejší společenské elity, vyšší sociální vrstvy. V nižších polohách mezi akropolemi se nacházely nejrozumnější obytné a hospodářské budovy, další pak uvnitř podél opevnění. Jako velmi využívaný se jeví i prostor vně oppida před západní bránou, což potvrdil i záchranný archeologický výzkum v předpolí oppida v roce 1958 (Hlava 2008).

3.2 Archeologické působení Leonharda Franze a Camilly Streitové

Leonhard Franz – univerzitní profesor, doktor filozofie, archeolog

(25. 10. 1895 Vídeň – 9. 7. 1974 Innsbruck)

Zdroj: Universitätsarchiv Leipzig, NO3242

Leonhard Franz pocházel z Českokrumlovska, po návratu z první světové války studoval od roku 1918 germanistiku a archeologii ve Vídni a Göteborgu, od roku 1921 působil v Ústavu pro pravěk univerzity ve Vídni, kde v roce 1926 habilitoval pro pravěk lidstva, stal se rovněž prvním tajemníkem Vídeňské prehistorické společnosti, v letech 1922 – 29 redigoval její časopis Wiener prähistorische Zeitschrift. Poté přešel do Prahy, kde byl v roce 1929 jmenován mimořádným a po té v roce 1936 řádným profesorem nově zřízené katedry prehistorie na Německé univerzitě v Praze. Tady působil v Deutsche Gesellschaft der Wissenschaften und Künste für die Tschechoslowakische Republik, ale zejména v Deutsche Gesellschaft für Vor-und Frühgeschichte in der Tschechoslowakei. Pracoval i v terénu na výzkumech (Stvolínky 1931 – 33 s K. Stellwagem: první půdorys neolitického domu u nás). Od roku 1935 byl dopisovatelem Státního archeologického ústavu v Praze. Koncem 30. let vystupoval jako přesvědčený nacist a antisemita. Za války působil v prehistorické komisi pro Sudetskou župu v Liberci a v protektorátní Badatelské radě při Státním archeologickém ústavu v Praze. Jako profesor již od roku 1939 přešel do Lipska (suploval i v Jeně) a v roce 1942 na nově zřízenou katedru v Innsbrucku, kde setrval až do důchodu v roce 1966. Odborně se věnoval obecným otázkám pravěku a rané doby dějinné. Publikoval paleolitické nálezy z jeskyně u Českého Krumlova (1936), prozkoumal a odmítl falzum tak zvané druhé Věstonické venuše, prováděl výzkumy mohyl na Horšovskotýnsku (1934) a v Lužických horách (1935), věnoval se nákolním osadám u rakouských alpských jezer (1938) až do začátku druhé světové války. Především se však věnoval jihočeské oblasti sousedící s Rakouskem. Zabýval se i dějinami archeologie, popularizací oboru a vzděláváním dospělých (Sklenář 2005).

Camille Streitová – PhDr., archoložka

(23. 5. 1903 Liberec – 16. 11. 1950 Würzburg)

Zdroj: archiv AV ČR

Promovala na katedře archeologie německé Univerzity Karlovy v Praze v roce 1932. Do roku 1938 zde pracovala jako asistentka a zároveň působila jako jednatelka Státního archeologického ústavu pro okresy Dubá a Česká Lípa, kde prováděla výzkumy, např. v Jestřebí. Později spolupracovala s muzeem v Žatci, v roce 1937 se stala jednatelkou Deutsche Gesellschaft für Vor-und Frühgeschichte in der Tschechoslowakei. V letech 1938 – 41 působila na univerzitě v Kolíně nad Rýnem jako vědecká asistentka a docentka, v roce 1941 byla jako přesvědčená nacistka a antisemitka dosazena do Archeologického ústavu v Praze jako zastupující komisařská vedoucí k politické kontrole tehdejšího ředitele J. Böhma a ostatních zaměstnanců. Kvůli židovské manželce zakázala vstup do ústavu i veškerou spolupráci H. Preidelovi, do kompetenčních sporů se dostala i s L. Zotzem, jež vyústily v jeho odvelení na frontu. V závěru války se vrátila do Německa (Sklenář 2005).

3.3 Průběh výzkumu

První zmínka o tom že „ ... na hradišti se vyskytují střepy zdobené velmi pravidelně svíslými čarami“ a že „ zcela podobné střepy se nacházejí také na hradišti u Stradonic“ pochází od J. Richlého, následně J. Eisner k tomuto doplnil, že se jedná o střepy laténské. Tato informace se stala podnětem Leonhardu Franzemu k seznámení se s nálezy i lokalitou (Dubský 1949, 373).

Historicky první výzkum Třísovského oppida se uskutečnil v letech 1935 až 1938, proveden byl prehistorickým seminářem německé univerzity v Praze pod vedením profesora Leonharda Franze a jeho asistentky Camilly Streitové z pověření a prostředků Komise pro prehistorii Německé společnosti věd a umění, později známé jako Německá akademie věd. Bedřich Dubský uvádí že „ ... podle informací v Třísově, pracovala Streitová na hradišti s 10 dělníky po 14 dnů třikrát“. O průběhu samotného výzkumu toho nevíme příliš. Jedním z důvodů je určitě i napjatá atmosféra spojená s politickými událostmi 40. let 20. století, u Dubského se můžeme setkat i s jakýmsi povzdechem „ ... a tak nastala smutná skutečnost, že důležité galské oppidum první prokopávala nacistka dr. Streitová a první uvedl jeho význam německý autor Dr. L. Franz“. Nechybí však zároveň i náznak určité naděje a zadostiučinění že „ ... třeba příštím systematickým výzkumem od českých archeologů provedeným bude teprve předveden pravý obraz původního stavu oppida“ (Dubský 1949, 373). Navíc je možné že vzhledem k poznámce v úvodu *Eine Keltische Niederlassung in Südböhmen*, věnované kolegům Leonharda Franze: „ poděkování za neúnavnou pomoc při výkopech, fotografování a prosévání drobných nálezů slečně Dr. Camille Streitové“ (Franz 1942, 5), ani žádná podrobnější dokumentace tehdy nevznikla, není zde o ní žádná zmínka. Ale jedná se samozřejmě pouze o můj soukromý odhad. Z kresebné dokumentace je znám pouze řez dvěma valy ze strany 11, autora pochopitelně neznáme.

Co se dochovalo v archivech a co zde mohu díky iniciativě Dr. Miloše Hlavy předložit, jsou dokumenty z 30. let, jež byly patrně součástí povolení k výzkumu. První z nich upřesňuje, za jakých podmínek budou práce provedeny (obrázek 7), druhý je adresovaný Camille Streitové a týká se jejího pověření k archeologickému výzkumu K. Buchtelou (obrázek 8), třetí pouze informuje o tom, že většina práce bude provedena až na podzim po sklizni, až budou pole přístupná (obrázek 9). Jednou z podmínek povolení výzkumu bylo poskytnutí informace o definitivním uložení nalezeného materiálu. Toto však ze strany Leonharda Franze zcela prokazatelně nakonec splněno nebylo.

Kromě díla *Eine Keltische Niederlassung in Südböhmen* se dochovala i předběžná zpráva zmiňovaná Dr. Jiřím Břeněm (Břeň 1966) ve státním archivu v Třeboni (zpráva se nachází ve složce se signaturou 5P2 ve fondu Schwarzenberská ústřední kancelář, nové odd., Č. Krumlov). Zde stojí za zmínku alespoň několik slov týkajících se upřesnění místa, kde byla tehdy v roce 1935 vytyčena sonda a co v ní bylo nalezeno: „ prostor mezi nížinou a západní stěnou je rozdělen příčnou kamennou zdí byla vybrána oblast mezi zmíněnou příčnou stěnou, nížinou a potokem. Výsledkem je nález obrovského množství keramiky,

mnohdy s vyřezávanou a vroubkovanou výzdobou, malované jsou asi dvě desítky střepů.“ Je pravděpodobné, že se jednalo o prostor kdesi poblíž západní brány.

Abych navodil atmosféru tehdejšího výzkumu, dovolím si zde citovat několik řádek z výše zmíněné publikace: „Všude na polích mezi západním a východním valem leží na povrchu střepy nádob a výkopy jich odhalily velké množství. Všude kde byl rýč nasazen, neponořil se do hloubky zbytečně, všude byl humus o tloušťce od 2 do 50 cm“ (Franz 1942, 20).

„... Vnější val je v severní části silně poškozen novodobými zásahy, zejména sklepy pro brambory“ (Franz 1942, 12).

„ ... Dva oblouky vnitřní západní stěny uzavírají dva nízké široké pahorky, z nichž ten jižní je porostlý křovinami. Kolem se povaluje spousta kamenné suti. Starý muž z Třísova tvrdí, že tam v dřívějších letech viděl zbytky základových zdí, které tam však dnes již nejsou“ (Franz 1942, 18).

Součástí Franzeho práce je i obrazová dokumentace sestávající především z fotografií areálu oppida a některých sond, ale i řady nalezených artefaktů, v případě tabulek X. – XII. dokonce v barevném provedení.

O průběhu výkopových prací nemáme bohužel žádných podrobnějších zpráv. Neznáme počet ani místa umístění jednotlivých sond, v textu lze vysledovat pouze zmínky o existenci minimálně devíti míst, kam byly sondy položeny. Pokusím se o jejich přibližnou lokalizaci a stručný popis.

1. Řez valem, vnějším i vnitřním současně. Zde můžeme vycházet i z publikované dokumentace profilu vytyčené sondy.

Vnější val: „ ... materiál ve stěně byl natolik sypký, že by mohl být překážkou ke vstupu pouze v případě, že by byl vytvořen výplní zeminy mezi dřevěnými trámy “ (Franz 1942, 13).

Vnitřní val: „ ... mohutný vnitřní val s šířkou základny v průměru 8 m. ... Řezy ukázaly, že se skládá z vrstvených, podlouhlých a nepravidelných kamenů, přičemž větší kameny se nachází na vnitřní straně, zatímco na vnější jsou pečlivěji vybírané a podélně navrstvené. ... S naprostou jistotou lze říci, že jádro vnitřního valu tvořila kamenná zeď. ... Síla zdi byla 5 m, na vnější straně se zachovala vrstvená kamenná konstrukce až do výšky kolem 4 až 5 m. ... Protože tato kamenná zeď byla postavena bez použití malty, lze předpokládat, že měla navíc dřevěnou výztuž. ... Její přítomnost byla prokázána nálezem svislých štěrbin o průměru asi 30 cm rozmístěných v intervalech 1 m na vnější straně stěny. ... Je pravděpodobné, že ke

svislým trámům byly pro větší stabilitu a pevnost konstrukce připojeny ještě příčky směřující dovnitř stěny.“ „ ... Mezi vnějším a vnitřním valem se nachází 17 m široký prostor, který je mírně skloněn směrem k vnějšímu valu. ... Zde jsou vidět zemní vyvýšeniny, které vypadají jako záhony. ... Je jich přibližně 60, vedou rovnoběžně vedle sebe, kolmo k valům, jsou asi 40 cm vysoké a 3 m dlouhé“ (Franz 1942, 13).

Řez příčnými menšími valy:

„ ... řez jimi ukázal, že jsou tvořeny zeminou prokládanou kameny. Účel těchto útvarů je nejasný“ (Franz 1942, 14).

2. Sonda v prostoru původního západního vstupu do oppida:

„ ... kopali jsme mezi vnitřní zdí a jihovýchodním bokem brány. Naše očekávání, že nalezneme základy věže, se nenaplnilo. ... Na místě brány byla nalezena pouze dlažba z velkých plochých kamenů, nepříliš pečlivě položená“ (Franz 1942, 17).

3. Na parcele č. 770, před východní bránou vně oppida:

„... Kromě zvířecích kostí, železné strusky, hrudek vypálené hlíny a několika zbytků dřevěných uhlíků bylo na parcele č. 770 na vysoké terase vlevo od cesty přicházející od Třísova bylo nalezeno větší množství nálezů“ (Franz 1942, 21).

Číslo pozemku není na současné katastrální mapě již dohledatelné, ale na stabilním katastru v císařských otiscích z let 1826 – 1843 vyznačeno je. Místo by mohlo být shodné s umístěním dvou rekreačních chat, která jsou dnes ve vlastnictví společnosti EON a Českobudějovické teplárny. Vzhledem k tomu že se jedná o jedinou sondu položenou mimo areál oppida, je možné že se jednalo o jakýsi předstihový či záchranný výzkum, ale neexistuje k tomu pochopitelně žádný přímý doklad.

Obr. 1. Třísov, poloha parcely č. 770 zaznamenaná ve stabilním katastru a současná zástavba rekreačních chat.

4. Ve východní části areálu oppida (pravděpodobně):

„ ... jak ukazují 2 sondy odebrané v délce 25 m, je terasa zřejmě navršena zeminou a kamením na původní, dříve prudce se svažující terén. ... Nálezová vrstva o síle 50 až 60 cm měla většinou černou až popelavě šedou barvu“ (Franz 1942, 21).

5. Ve východní části oppida:

„ Na svažitém poli směrem k východní stěně se na ploše asi 25 m čtverečních v hloubce 1 m nacházelo velké množství kamenů na zcela nepravidelném podloží. Pod těmito kameny se objevily četné střepy nádob, i malovaných“ (Franz 1942, 21).

6. Opět na východní straně:

„ V Hollubau, na poli před Ostwallem, které je uměle vytvořenou terasou byla nalezena zřetelná čtvercová jáma 4,2 m široká a 4,8 m dlouhá, jejíž největší hloubka nacházející se uprostřed, činila 50 cm, pod 20 cm humusu. Jáma vynikala z okolní půdy díky svému výrazně černému zbarvení. ... byla mimořádně bohatá na nálezy. ... lze předpokládat, že se jednalo o obytnou chatu“ (Franz 1942, 21).

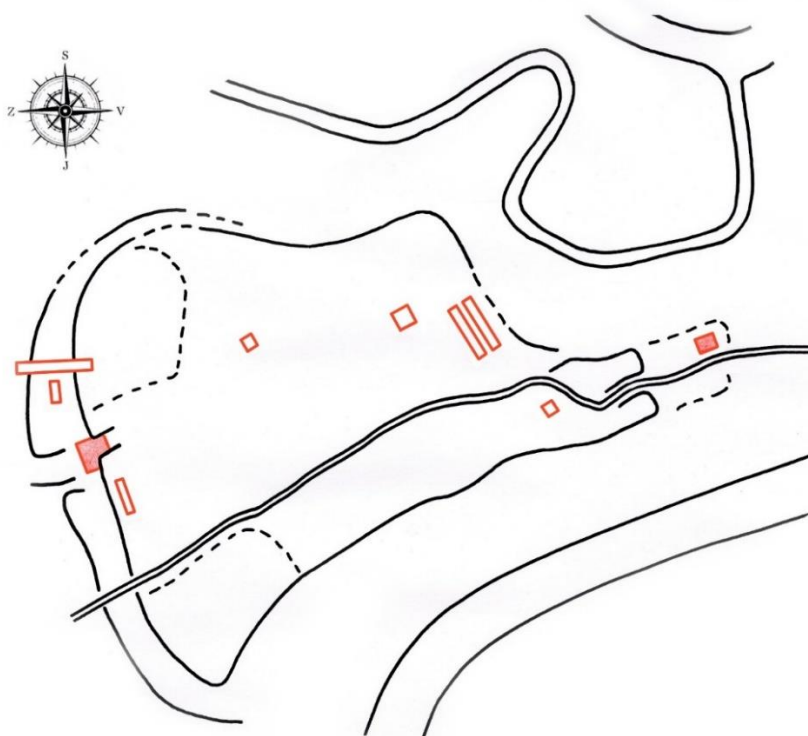
7. Na vnitřní straně západního valu:

„ ... podél vnitřní strany západního valu v šířce asi 4 m a na okraji jižního svahu směrem k východnímu valu se táhly až 25 cm mocné, na keramiku velmi bohaté šedé popelovité vrstvy. Přestože ani zde nebyly objeveny žádné kúlové jamky, lze tvrdit, že tyto dlouhé a silné vrstvy popela musely pocházet ze staveb ...“ (Franz 1942, 22).

8. Na jižním svahu v severní části oppida:

„ ... Na jednom poli na jižním svahu bylo nalezeno 5 kúlových jamek o průměru 30 až 50 cm, které staly v řadě, 1 m od sebe, ... „ (Franz 1942, 22).

Všechna místa jsou pochopitelně velmi nepřesná, vyjma západní brány a parcely č. 770.

Obr. 2. Náčrtek Třisovského oppida s odhadem míst kam byly položeny sondy během výzkumu prof. Leonarda Franzeho a Kamily Streitové (sestavil T. Kolegar).

3.4 Místa uložení nálezů

Většina nálezů zůstala uchována v depozitáři jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Vybraná část byla vyvezena do Německa (Mohuč) a do Rakouska (Hall). Některé byly údajně věnovány do muzea v Horní Plané a v Kašperských horách samotným Leonardem Franzem (Franz 1942).

Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích:

V depozitáři jihočeského muzea v ulici Fráni Šrámka č. p. 4 je uchováno celkem 51 krabic s nálezy. Jedná se o největší dochovaný soubor, ale zdaleka ne kompletní, a sice z důvodu řady zápůjček a odvezení části nálezů do zahraničí před 80 lety. Přesto zde lze dohledat čtyři malované střepy. Jedná se o okraj láhve pokrytý sytě červenou barvou (i. č. 14 139), tělo mísy uvnitř zdobené vlnovkou se zbytky bílé barvy (i. č. 13 982), menší světle červený střep s oranžovým pruhem neurčitého původu, pravděpodobně z těla lahvovité nádoby (i. č. 13 898) a střep (s i. č. 3314) zapůjčený do expozice regionálního muzea v Českém Krumlově.

Regionální muzeum v Českém Krumlově:

V expozici regionálního muzea v Českém Krumlově jsou vystaveny dva keramické malované střepy a dvě malovaná torza. Z výzkumu Leonarda Franze pochází jeden z nich s i.č. 3 314 – jedná se o zápůjčku z Jihočeského muzea.

Muzeum Schwarzenberského plavebního kanálu ve Chvalšínách:

Žádná malovaná laténská keramika zde vystavena není, pouze čtyři zlomky keramiky s příměsí grafitu zdobené hřebenováním. Je možné, že pochází z Třísova, ale není to jisté.

Šumavské muzeum v Horní Plané:

V roce 1945 bylo zrušeno. Archeologická sbírka měla být převedena do muzea v Českém Krumlově. Další osud těchto nálezů mi není znám, ale patrně jich nebylo mnoho.

Muzeum v Kašperských horách:

V expozici Kašperskohorského muzea se údajně žádné artefakty z Třísovského oppida nenachází, přesto není vyloučena jejich přítomnost v tamní archeologické sbírce, která není dosud zpracovaná.

Muzeum v Hallu:

V depozitáři státního muzea v rakouském Hallu nedaleko Innsbrucku se nachází celkem 25 keramických zlomků bez inventárních čísel, včetně jednoho kusu malované keramiky. Kolekce zcela evidentně pochází z výzkumu L. Franze na třísovském oppidu.

Muzeum v Mohuči:

V depozitáři Leibniz Zentrum für Archäologie (dříve Römisch – Germanisches Zentralmuseum – RGZM) v německé Mohuči je uložen soubor nálezů včetně malované keramiky, kamenných brousků, dvou skleněných korálů, jednoho skleněného náramku a

dalších. Jedná se patně o reprezentativní výběr učiněný samotným Leonhardem Franzem. Okolnosti jeho transportu z tehdejšího Československa neznáme.

3.5 Nálezy z výzkumu ve 30. letech 20. století

V publikaci L. Franze se můžeme seznámit s jednotlivými artefakty a nálezy učiněných při výzkumu (Franz 1942, 25 - 50).

Skleněné předměty:

- a) Zlomek kobaltově modrého náramku 2,3 cm dlouhého a 1,8 cm širokého se dvěma příčně žebrovanými podélnými rýhami.
- b) Žlutý korálek s očkem o průměru 7 cm a výšce 1cm, očko je modré se střídavě modrýma bílým okrajem.
- c) Polovina většího podobného korálku.
- d) Polovina korálku o průměru 3,2 cm a výšce 1,2 cm, černé až modré barvy, se špinavě bílými pásy.

Zlomek kobaltově modrého náramku (i. č. 39 395), polovina žlutého korálu s očkem (i. č. 39396) a menší modrý korálek (i.č. 39 397) se nachází v Mohuči. ovšem celý žlutý korál s modrobílými očky (Franz 1942, 26) a polovina černomodrého s bílými proužky (Franz 1942, Tafel X - 1) v mohučském souboru chybí.

Bronzové předměty:

- a) Miska vah z tenkého bronzového plechu o průměru 4,2 cm a o výšce 0,4 cm.

Drobné váhy se s největší pravděpodobností používaly k vážení mincí. Jejich výskyt se na Třísovském oppidu později potvrdil i detektorovou prospekcí mezi lety 2013 a 2016 (John – Ouško 2017).

- b) Dva kusy bronzového plechu, nejspíš zakončení pochvy meče.
- c) Zlomek bronzového kolečka.
- d) Bronzový slitek 5 až 6 cm dlouhý.
- e) Různě velké drobné kousky bronzových plíšků.

Železné předměty:

- a) Dvě sekery s čtvercovým pouzdrem o délce 9,5 cm.
- b) Čtvercový masivní sekáč dlouhý 23,5 cm.
- c) Dlátka.
- d) Šídlo.
- e) Hrot šípu dlouhý 10,6 cm.

- f) Fragment pochvy meče 6 cm dlouhý.
- g) Dva dvouhroté klíče 10,5 cm a 9,1 cm dlouhé.
- h) Ohnutá trojhrotá vidlice, 10 cm dlouhá.
- i) Nůž s rukojetí 20,6 cm dlouhý.
- j) Zlomky háčků.
- k) Hřebíky s kulatou hlavou nebo s hlavou do tvaru T.
- l) Kroužky.
- m) Železná struska ve značném množství.
- n) Celá řada dalších blíže neurčitelných předmětů.

Všechny kovové artefakty jsou v současné době nezvěstné.

Kamenné předměty:

- a) Čtvercové brousky a jejich zlomky.

V Mohuči je jich uloženo celkem 12 kusů.

- b) Zlomek kotoučovitého brousku se středovým kuželovitým otvorem.
- c) Drobné obroušené říční oblázky.

Keramika

Dosud jsme nevěděli, kolik kusů malované keramiky bylo při výzkumu Leonharda Franze přesně nalezeno. V *Eine Keltische Niederlassung in Südböhmen* jich bylo publikováno 11 (Franz 1942, Tafel XI). Dnes už ale víme, že Mohučský soubor představuje 52 zlomků (47 jedinců), společně s 1 zlomkem z rakouského Hallu a 4 zlomky v jihočeském muzeu, to vše představuje dohromady 57 zlomků. Samozřejmě nelze vyloučit existenci dalších dosud nezvěstných nálezů, ale v případě malované keramiky se to nezdá příliš pravděpodobné.

Zajímavá je následující zmínka v textu Franzovy publikace o přibližně 40 zlomcích malované keramiky v poměru k 1000 ostatním:

„... Skutečnost že vzory na keramice jsou méně pestré než ve Stradonicích nebo na západě, by neměla vést k žádným předčasným závěrům, vzhledem k malému počtu nalezených střepů – asi 40 mezi tisíci nemalovanými“ (Franz 1942, 31).

Z malovaných geometrických vzorů se profesoru Franzovi podařilo objevit pouze klikatku, a to v jediném případě. Z použitých barev si všímá různých odstínů červené, hnědé, žluté, bílé a černé. Rovněž byl učiněn chemický rozbor použitých barev Dr. Z. Harvalíkem z Prahy, který určil, že v případě červených odstínů se jedná o převažující oxid železitý, v případě bílé barvy o křemičitý oxid hlinitý - kaolín. Barva mohla být nanášena až po výpalu, nebo i mezi dvěma jednotlivými výpaly (Franz 1942, 30).

Pozoruhodé jsou i nálezy keramických den, dohromady minimálně 3 kusů s vyobrazenými značkami. Jejich podoba se nám zachovala prostřednictvím jejich vyobrazení v *Eine Keltische*

Niederlassung in Südböhmen (Franz 1942, Tafel XXXV). Jedná se o motiv „muří nohy“, který byl objeven i při záchranném výzkumu předpolí oppida v roce 1958 (Hlava 2008). Tyto keramické zlomky se však nepodařilo dohledat, máme tedy k dispozici pouze zmíněné fotografie.

Mezi nálezy se můžeme setkat i s keramickými kolečky s otvory vyrobených ze střepů nádob, bývají považovány za přesleny, v některých případech za hrací žetony či amulety. Můžeme je nalézt v Mohuči, a sice pod inventárním číslem 39 386. Vyrobeny jsou většinou z tuhé keramiky, často zdobené hřebenováním.

Dále jim podobná keramická kolečka bez otvorů, někdy označovaná jako hladítka nebo polotovar k výrobě přeslenů.

Nalezneme zde i keramické zlomky s reparačním otvorem, v několika případech dokonce se zbytkem železného drátu, což zcela nepochybně dokládá snahu nádoby vyspravit a prodloužit tak jejich životnost. Je zajímavé, že přítomnost těchto otvorů je častější u grafitových nádob, může to být proto, že se snadněji rozbili, ale můžeme se pochopitelně zamýšlet i nad jejich řekněme vyšší hodnotou nebo potřebou uchovat je co možná nejdéle v provozuschopném stavu.

Poklice, většinou pouze jejich zlomky. Některé s bohatou výzdobou (obr. 27 – 46, obr. 32 – 63, obr. 34 – 74). Malovanou poklici však z Třísova, ani z jiného našeho oppida neznáme. V Manchingu na 15 000 zlomků poklic připadá prokazatelně malovaná pouze jediná (Valentová 2011).

Je na místě připomenout, že většina nálezů se velmi podobá nálezům ze Stradonic, to je skutečnost, na kterou Franz často poukazuje. Zamýšlí se i nad samotným jménem Třísovského oppida. Pokud bychom přijali jeho verzi, že se jednalo o ABILUNON, podle Ptolemaiovy mapy z první poloviny 2. století našeho letopočtu, mohli bychom o Třísovském oppidu hovořit jako o „městu jablek“, planě rostoucích (od slova ABELANON). Franz tak usuzuje i z toho důvodu, že v jižních Čechách se vyskytuje údajně více planých jabloní než jinde. Jedná se ale samozřejmě o pouhou domněnku. Podobně i Jiří Břeň, který se odvolává na Franzovy závěry o ztotožnění místa na mapě s Třísovským oppidem, považuje název ABILU-NON, neboli ABILUON za pravděpodobný (Břeň 1966).

3.6 Studijní cesty

Studijní cesta do Tiroler Landesmuseum v rakouském Hallu

V prosinci 2022 jsme uskutečnili společně s PhDr. J. Johnem návštěvu depozitáře Tiroler Landesmuzea v Hallu v Rakousku. Cílem cesty byla dokumentace zde uložených nálezů pocházejících z třísovského oppida, které sem byly dovezeny pravděpodobně samotným Leonhardem Franzem. Podařilo se nám zde zdokumentovat celkem 25 keramických zlomků. Jedná se patrně o jakýsi reprezentativní vzorek pocházející z výše zmíněného archeologického výzkumu. Všechny střepy jsou bez inventárních čísel.

Soubor keramiky se do této instituce dostal podle informace Wolfganga Söldera někdy kolem roku 1991, kdy jej jeho předchůdkyně Liselotte Zemmer-Plank převzala jako dar od univerzity v Innsbrucku. Soubor byl označen jako „Hollubau“ nebo „střepy nejasného původu, inventarizované, pozůstalost Franz nebo Osw. Menghin“.

Číslo zlomku	Typ nádoby	Část nádoby	materiál	Způsob výroby	výzdoba	hmotnost
1 - obr. 6	mísa	okraj	tuhový	?	---	53 g
2 - obr. 6	?	stěna	tuhový	na kruhu	hřebenování	38 g
3 - obr. 6	kolečko	stěna	tuhový	?	hřebenování	53 g
4 - obr. 7	hrnec	okraj	tuhový	na kruhu	hřebenování	28 g
5 - obr. 7	lahev	okraj	středně jemný	na kruhu	žlábek	25 g
6 - obr. 7	lahev	výduť	jemný	na kruhu	malované pruhy	23 g
7 - obr. 8	?	dno	tuhový	?	hřebenování	179 g
8 - obr. 8	hrnec	okraj	tuhový	?	hřebenování	68 g
9 - obr. 9	hrnec	okraj	tuhový	?	hřebenování	69 g
10 - obr. 9	hrnec	okraj	tuhový	?	---	40 g
11 - obr. 9	kolečko	stěna	tuhový	?	hřebenování	23 g
12-obr. 10	kolečko	stěna	tuhový	?	žlábký	34 g
13-obr. 10	cedník	okraj	hrubý	dotáčení	---	16 g
14-obr. 11	?	stěna	tuhový	?	hřebenování	37 g
15-obr. 11	mísa	okraj	jemný	na kruhu	---	14 g
16-obr. 11	hrnec	okraj	středně hrubý	?	---	45 g
17-obr. 12	?	stěna	tuhový	?	hřebenování	141 g
18-obr. 12	?	dno	tuhový	?	hřebenování	461 g
19-obr. 13	?	dno	středně hrubý	?	hřebenování	14 g
20-obr. 13	mísa	okraj	středně jemný	na kruhu	---	53 g
21-obr. 13	?	dno	Jemně	Na kruhu	---	33 g

			plavený			
22-obr. 14	?	dno	Středně jemný	Na kruhu	---	27 g
23-obr. 14	hrnec	okraj	tuhový	?	hřebenování	179 g
24-obr. 15	mísa	okraj	Středně hrubý	Na kruhu	žlábek	124 g
25-obr. 15	situla	okraj	tuhový	Na kruhu	---	45 g

Studijní cesta do Leibniz Zentrum für Archäologie v německé Mohuči

Na konci února 2023 jsme podnikli další cestu, a sice do německé Mohuče. Jejím cílem bylo zdokumentovat výběr artefaktů, které sem byly předány profesorem Leonhardem Franzem a pocházejí z jeho výzkumu na Třísovském oppidu ve 30. letech 20. století. Materiál uložený ve zdejší Leibniz Zentrum Für Archäologie dosud nikdo z České republiky nestudoval, dokonce ani Dr. Břeň který mohl vycházet pouze z publikovaného souboru ve Franzeho práci Eine Keltische Niederlassung in Südböhmen z roku 1942. Kontaktní osobou v Mohuči byl Dr. Martin Schönfelder který nám materiál ochotně připravil.

Soupis předmětů z výzkumu Leonharda Franze na třísovském oppidu nacházející se v Mohuči:

Inventární kniha č. 16 – strana 93, 94 – inventární čísla 34 297 – 34 325.

Inventární kniha č. 19 – strana 84, 85, 86, 87 – inventární čísla 39 366 – 39 397.

Všechny nálezy jsou velmi pečlivě uloženy a zaneseny do inventárních knih.

Soupis podrobně

34 297 – 34 317: okraje s výzdobou, pokličky, různé

34 318: kamenný brousek

34 319: přeslen

34 320 – 34 325: 6 malovaných střepů

39 366: valený okraj zásobnice

39 367 – 39 374: 8 hladítek

39 375: 127 různých střepů
39 376: 19 zlomků z pokliček
39 377: 7 zlomků z pokliček
39 378: 48 malovaných střepů - (z toho 8 pravděpodobně buď již zcela bez barvy, nebo možná původně i nemalované)
39 379: 8 střepů s reparačním otvorem
39 380: 72 den
39 381: 19 okrajů nádob
39 382: 15 valených okrajů zásobnic
39 383: 104 různých střepů, většinou okrajů
39 384: 21 střepů s výzdobou
39 385: 278 různých střepů
39 386: 12 kamenných brousků
39 387: 19 koleček s otvory
39 388 – 39 391: 4 cedníky
39 392: torzo závaží
39 393 – 39 394: 2 přesleny
39 395: zlomek skleněného tmavomodrého náramku
39 396: část skleněného žlutého korálu s modrými oky
39 397: skleněný modrý korálek

3.7 Soubor malované keramiky z výzkumu Leonharda Franze na Třísově

Během zpracování nálezů byla z mé strany věnována zvláštní pozornost pozdně laténské malované keramice. Třísovský soubor pocházející z výzkumu Leonharda Franze čítá 57 zlomků. Nepatří sice mezi nejpočetnější, ani výtvarně nejpestřejší, přesto je pro naše poznání Třísovského oppida velice cenný. Z nalezených keramických zlomků s výzdobou se jedná především o již výše zmíněnou svislou klikatku nacházející se jak v Manchingu, tak i ve Stradonicích. Tolik v Čechách oblíbená vlnice však dosud na Třísově nalezena nebyla, i když ani její přítomnost nelze zcela vyloučit. Podobně ani motiv puntíků jaký známe ze Stradonic a v jednom případě z Hrazan (Valentová 2013, 46), se na Třísově nepodařilo dosud nalézt. Nemůžeme zde tedy pozorovat jakoukoli výraznou odlišnost, cokoli charakteristického, právě pro Třísov. Přesto porovnání s opidy ve Stradonicích a Manchingu, nebo v případě nížinného sídliště v Dubu Javornici vypadá velice zajímavě:

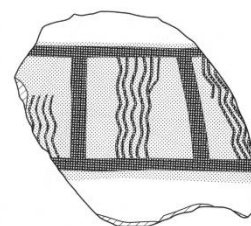
Svislá klikatka

1. Třísov

2. Manching

3. Stradonice

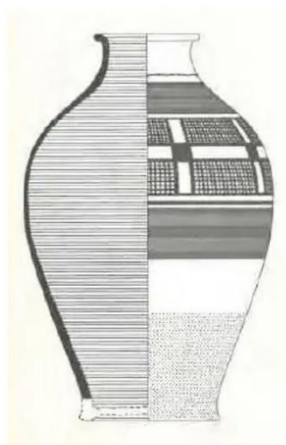
1. T. Kolegar
2. Maier 1970, Band 3., Tafel 102
3. Valentová 2013, 159

Nejsložitější malovaná výzdoba z mohučského souboru - svislá klikatka na okraji jednoho ze dvou metopových polí na keramickém zlomku publikovaném L. Franzem (Franz 1942 - Tafel X, č. 5) (zde obr. 22, 7). Jiří Břeň se zmiňuje o dvou případech klikatky na Třísově, vedle tohoto ještě o střepu s i.č. 147571.

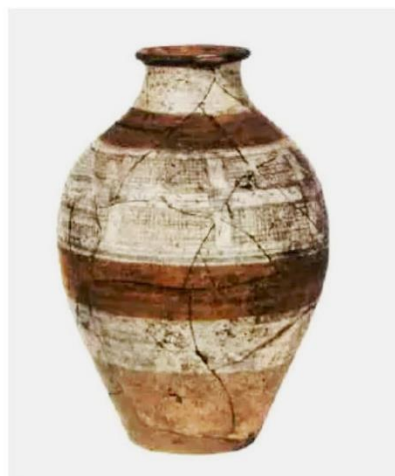
Nepravá mřížka a šachovnice

1. Třisov

2. Manching

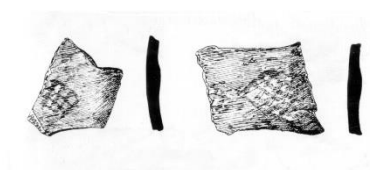

3. Manching

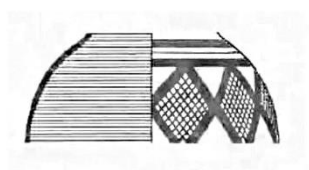
1. databáze archeologické sbírky Národního muzea
2. Maier 1970, Band 3., Tafel 82
3. Maier 1970, Band 3., Tafel 98

Zajímavé je i porovnání lahvovité nádoby s i.č. 135 460 s velmi podobnou z oppida Manching. Tuto výjimečně zachovalou a zároveň i bohatě zdobenou nádobu našel Jiří Břeň v roce 1956 v sondě C9, jedná se o nejbohatší ornament z Třísova a současně o jeden z nejsložitějších v našich zemích.

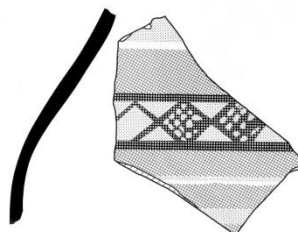
Kosočtverná mřížka

1. Třísov

2. Manching

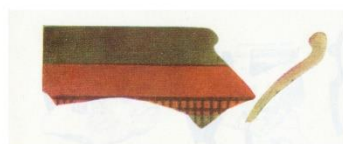

3. Stradonice

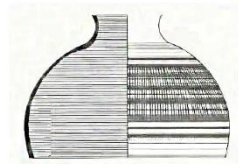
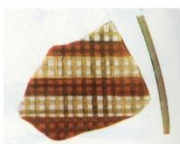
1. Břeň 1966
2. Maier, 1970, Band 3., Tafel 83
3. Valentová, 2013, 161

Překvapením Mohučského souboru byly dva nepříliš výrazné střepy č. 11 a č. 18 na obrázcích 22 a 23. Byly patrně součástí podstatně složitějšího vzoru, možná kosočtverné mřížky (č. 11). Pro jejich malý rozměr ale nemůžeme určit cokoli bližšího. Motiv kosočtverné mřížky se objevuje na Třísově (Břeň 1966), v Manchingu (Maier 1970) i ve Stradonicích (Valentová 2013).

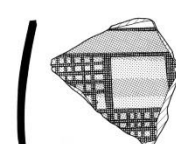
Mřížka - síť

1. Třísov

2. Manching

3. Stradonice

1. Břeň 1966
2. Maier 1970, Band 3., Tafel 76
3. Valentová 2013, 161

Jiří Břeň používá pro mřížku (někdy i síť) označení žebříček (Břeň 1966, 83). Oproti tomu Jarmila Valentová označením žebříček popisuje zcela jinou výzdobu (Valentová 2013, 159). Jedná se o poměrně častý pozdně laténský malovaný vzor.

Červené a bílé pruhy v podhrdlí

1. Třisov

2. Stradonice

1. Břeň 1966
2. Valentová, 2013, 153, 151

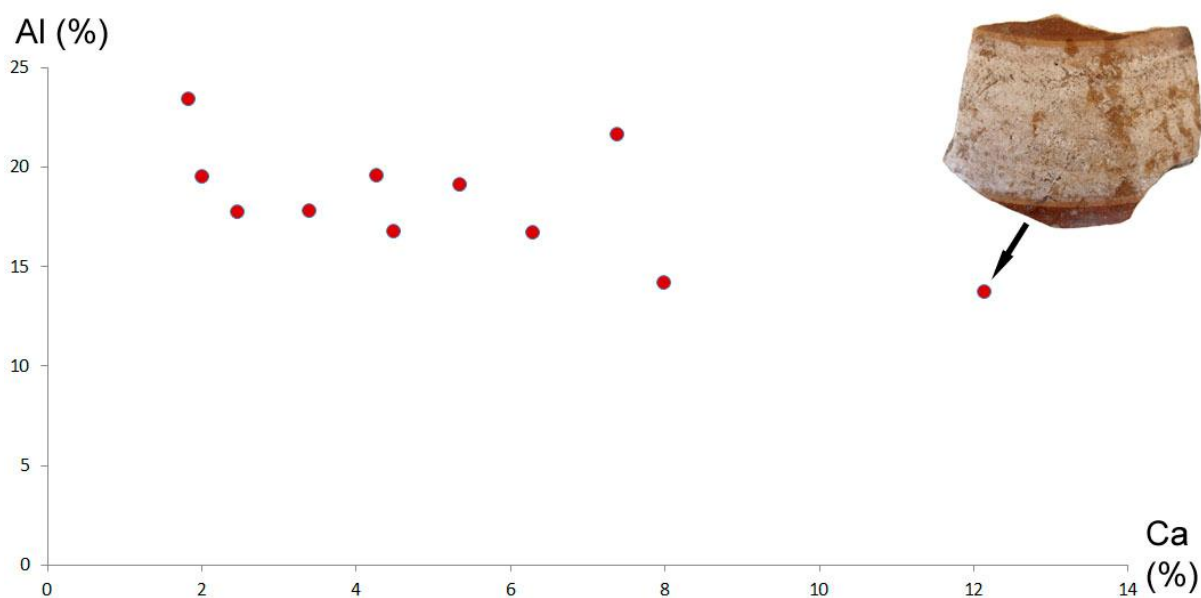
Výzdoba je téměř totožná, ve Stradonicích navíc s tenkrát patrně velmi oblíbenou rytou vlnicí, v tomto případě pod okrajem.

Rozlišit od sebe keramiku domácí výroby od té importované není na základě současných poznatků samozřejmě možné. V této souvislosti je však na místě zmínit, že existují poměrně zřetelné rozdíly v kvalitě keramické hmoty, například u třisovského zlomku s klikatkou je patrná již na první pohled patrná vyšší úroveň povrchové úpravy (leštění) i rozdíl ve složení použitého materiálu. Vzhledem ke značnému množství prokazatelně importovaných předmětů na třisovském oppidu (Kysela – Danielisová – Militký, 2014), je reálně možné předpokládat, že přinejmenším část malované keramiky mohla být rovněž předmětem dálkové směny. Avšak nakolik inspirovala místní výrobce a jak vysoký byl její případný podíl na trhu, to nedovedeme posoudit. Doklady výroby malované keramiky v Čechách a na Moravě dosud nemáme.

V rámci dokumentace nálezového souboru byla provedena kolegou J. Johnem rentgenová fluorescenční analýza pomocí mobilního rentgenového spektrometru, a sice u tmavomodrého skleněného korálku s inventárním číslem 0.39397. Na základě chemického složení materiálu byl potvrzen jeho laténský původ. Následně jsme vybrali 11 zlomků malované keramiky a provedli rovněž měření. Porovnáním výsledných hodnot vykazujících přítomnost železa, manganu, titanu, vápníku, hliníku, fosforu, křemíku a síry se projevily určité rozdíly, nejvíce však u zlomku se svislou klikatkou, který obsahuje výrazně vyšší podíl vápníku (obr. 3). Již letmým pohledem i obyčejným poklepáním bylo patrné, že se jedná o jiný materiál, zvuk se jevil jako výraznější a vyšší, zlomek působil pevnějším dojmem. I barva

lomu střepu se jevila jako světlejší. Z toho vyplývá, že soubor těchto keramických zlomků s největší pravděpodobností nepochází z jednoho výrobního centra nebo oblasti. Naopak teorie existence dálkového obchodu, podporována nálezy kovových importovaných artefaktů, se jeví opět o něco pravděpodobnější.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
1	SAMPLE	Fe	Mn	Ti	Ca	K	Al	P	Si	S	
2	Ke_1	3,358	0,166	0	12,133	1,569	13,716	0,99	29,049	0,253	
3	Ke_2	5,797	0,101	0,152	3,387	1,752	17,83	0,627	31,07	0,177	
4	Ke_3	4,013	0,103	0,098	4,485	2,015	16,754	1,012	28,327	0,629	
5	Ke_4	4,244	0,04	0,11	2,453	1,71	17,758	0,476	29,202	0,096	
6	Ke_5	4,066	0,105	0	7,988	1,374	14,206	0,702	31,151	0,159	
7	Ke_6	6,493	0,061	0,353	1,996	1,645	19,513	0,365	29,655	0,079	
8	Ke_7	3,738	0,109	0,138	6,28	1,83	16,741	0,581	36,215	0,106	
9	Ke_8	6,452	0,044	0,275	1,824	2,303	23,424	0,738	32,177	0,061	
10	Ke_9	5,898	0,064	0,452	7,373	1,754	21,669	0,761	31,408	0,265	
11	Ke_10	6,033	0,056	0	4,252	1,696	19,582	0,828	28,911	0,214	
12	Ke_14	6,454	0,044	0	5,343	2,564	19,111	0,468	33,931	0,173	
13											

Obr. 3. Rozdíly v množství vápníku u vybraných 11 vzorků keramiky z mohučského souboru.

Foto a zpracování J. John.

Ve čtyřech případech se mi v Mohuči podařilo vyhotovit u dosud nepublikovaných keramických malovaných torz celkovou kresebnou rekonstrukci nádob s jejich průměrem, jedná se o tři soudkovité tvary a jeden lahvovitý (č. 1, č. 2, č. 3, č. 4, č. 32 a na obrázcích 26, 27 a 31). Většina keramických zlomků je velmi malých rozměrů, proto nelze většinou přesně určit, ze kterých typů nádob pochází. Další ne příliš příznivou okolností je i jejich poměrně nízký počet. Oba zde popisované soubory z Německa a Rakouska přesto významně doplňují nálezy pozdější, učiněné Dr. Jiřím Břeněm v rámci výzkumu Národního muzea a navyšují jak velikost, tak kvalitu nálezového souboru.

Zajímavým doplňkem nálezového celku se stal střep s přesekávanou páskou, typickou výzdobou pro období starší doby bronzové (č. 91 na obrázku 44). Jedná se s největší pravděpodobností o intruzi z některé přilehlé starobronzové lokality. Uvažovat můžeme například o nedalekém hradišti na Dívčím kameni, ale může se jednat i o náhodu, okolnosti transportu a uložení nálezů byly poměrně spletité.

Je určitě na místě zmínit i nálezy pozdně laténské malované keramiky z jiných míst než přímo z oppid. V rámci jižních Čech se jedná především o lokalitu Dub Javornice, kde proběhl archeologický výzkum pod vedení jihočeského muzea v Českých Budějovicích ve spolupráci s Prachatickým muzeem v roce 1999. Podařilo se zde zachytit výrobní objekt s nálezy kamenných žernovů, s železnou sekerou, keramickými střepy a se třemi torzy nádob. Zcela nečekaně zde došlo i k objevu láténské pozdně malované oppidální keramiky v podobě lahve zdobené červenými a bílými pruhy. Jako zcela výjimečným se ukázal být i samotný nálezový kontext. V objektu byla současně zároveň keramika laténská i germánská, dokládající horizonty LTC2/D a LTD2/2a. Lahev nápadně připomíná keramiku nalezenou na německém oppidu Manching (Parkman – Zavřel 2002).

Z dalších lokalit s laténskou pozdně malovanou keramikou můžeme jmenovat Lovosice v severních Čechách s nálezy zlomků s rytými linkami a tmavě červeným nátěrem, v Resslově ulici bylo objeveno dalších 8 střepů (Salač 1990). Zde se jednalo o výzkum laténské výrobního a distribučního centra datovaného do období LT C2-D1.

Ze severozápadních Čech můžeme zmínit Lomazice, Vikletice, Oploty, Třískolupy, Střekov.

Dále například Radovesnice u Kolína kde v roce 1979 objevil Z. Sedláček v zahloubené chatě rovněž červenobílou malovanou keramiku.

Z moravských lokalit Ohrozim, Blansko, Blažovice, Bořitov, Brno Slatina, Dětkovice, Ptení (Čížmář 2015).

Manching

Dub Javornice

1. Maier, 1970, Band 3., Tafel 94, 95, 98
2. archiv Jihočeského muzea v Českých Budějovicích

4. Závěr

V této práci jsem se snažil co nejpodrobněji zabývat předválečným odkryvem třísovského oppida a přispět k poznání jeho výsledků. Na základě dochovaných informací lze do jisté míry lokalizovat zkoumané prostory (viz obr. 1), v některých případech však jen orientačně (obr. 2). Nově se také podařilo lokalizovat uložení převážné části artefaktů, které z těchto sondází pocházejí. Součástí mé práce byla kromě dokumentace těchto souborů i snaha ztotožnit artefakty publikované Leonhardem Franzem v *Eine Keltische Niederlassung in Südböhmen* (Franz 1942) a v článku nazvaném *Kleine Mittelungen* v časopise *Germania* (Franz 1943) s materiálem v Hallu, v Mohuči a v Českých Budějovicích. Malované střepy se mi podařilo dohledat všechny, dohromady celkem 11 kusů (Franz 1942, Tafel XI, XII), (10 z nich se nachází v Mohuči, 1 v Hallu). Nálezy z časopisu *Germania* jsou přinejmenším z části uloženy v depozitáři jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Skleněný modrobílý korál (Tafel X – 1), žlutý korál s modrobílými očky, torza nádob (Tafel XIII) nebo 3 zlomky den se značkami (Tafel XXXV) se mi však dohledat nepodařilo. Bohužel zatím nezvěstné zůstává i torzo poklice s otvorem zachycené na fotografii v *Germanii* (Tafel 10), které mohlo sloužit druhotně i k docela jinému účelu, nám dosud neznámému (k těmto specifickým poklicím blíže Valentová – Šumberová 2012). Z tohoto vyplývá, že není vyloučena existence ještě dalšího souboru nálezů, samozřejmě mohlo dojít i ke ztrátě, nebo k zápůjčce, o ničem z toho však nemáme žádných zpráv.

Především se mi tedy podařilo doplnit soubor dosud známých a publikovaných malovaných zlomků pocházejících z výzkumu Leonharda Franze (dosud 11 zlomků) a uvést ve známost jejich vyšší počet (celkem 57). V Mohuči se jich nachází 52 (47 jedinců, k tomu navíc 8 zlomků nejistých, původně patrně bez nátěru), v rakouském Hallu 1 zlomek, v expozici regionálního muzea v Českém Krumlově 1 zlomek (zapůjčený z Českých Budějovic) a v depozitáři jihočeského muzea v Českých Budějovicích 3 zlomky, což tvoří součet 57 zlomků. Mohučský soubor nebyl dosud nijak zdokumentován a ani o jejich existenci nikdo nic konkrétního nevěděl. Dokonce ani Dr. Břeň neměl příležitost se s tímto souborem setkat nebo seznámit. Samozřejmě se zmiňuje o střepu s klikátkou (č. 7), sám ho ale nemohl na vlastní oči nikdy spatřit. Po této revizi celkový počet všech zlomků malované keramiky z Třísova (včetně těch, které pochází z výzkumu Národního muzea pod vedením Dr. Břeňe - přibližně 150) čítá 207 jedinců. Pro ucelenější představu a porovnání nalezišť co do počtu dosud nalezené malované keramiky na našich oppidech uvádím stručný přehled (cf. Valentová 2013):

Stradonice - přibližně 1350 kusů

Staré Hradisko – přibližně 900 kusů

Třísov – přibližně 207 kusů

Závist – 142 kusů na akropoli, 12 v předhradí, další v podhradí

České Lhotice – méně než 10 kusů (Danielisová 2010, 100)

Hrazany, Nevězice – nemnoho kusů

Třísov se tedy nachází po Stradonicích a Starém Hradisku na Moravě na pomyslném třetím místě. Nejvýrazněji zdobená nádoba s motivem nepravé mřížky a šachovnice připomíná nálezy z Mančingu, ve Stradonicích se s šachovnicí můžeme setkat pouze ve dvou nevýrazných případech, a potom už jen okrajově ve Starém Hradisku (Valentová 2013, 45). Motiv kosočtverné mřížky se vyskytuje v Mančingu i ve Stradonicích, podobně jako mřížka čili síť nebo i svislá klikatka. Rytá vlnice, tolik oblíbená ve Stradonicích se na Třísově nevyskytuje vůbec, ani kolečka neboli puntíky, které jsou známy pouze ze Stradonic, a sice v 21 případech (Valentová 2013). Malovaná poklice rovněž ani jediná. Zajímavou součástí třísovského souboru z předválečných výzkumů je malovaný střep s výzdobou svislými klikatkami (obr. 28/7), který se makroskopicky i složením keramické hmoty (obr. 3) odlišuje od ostatních zlomků. Je tedy možné, že se v tomto případě jedná o import.

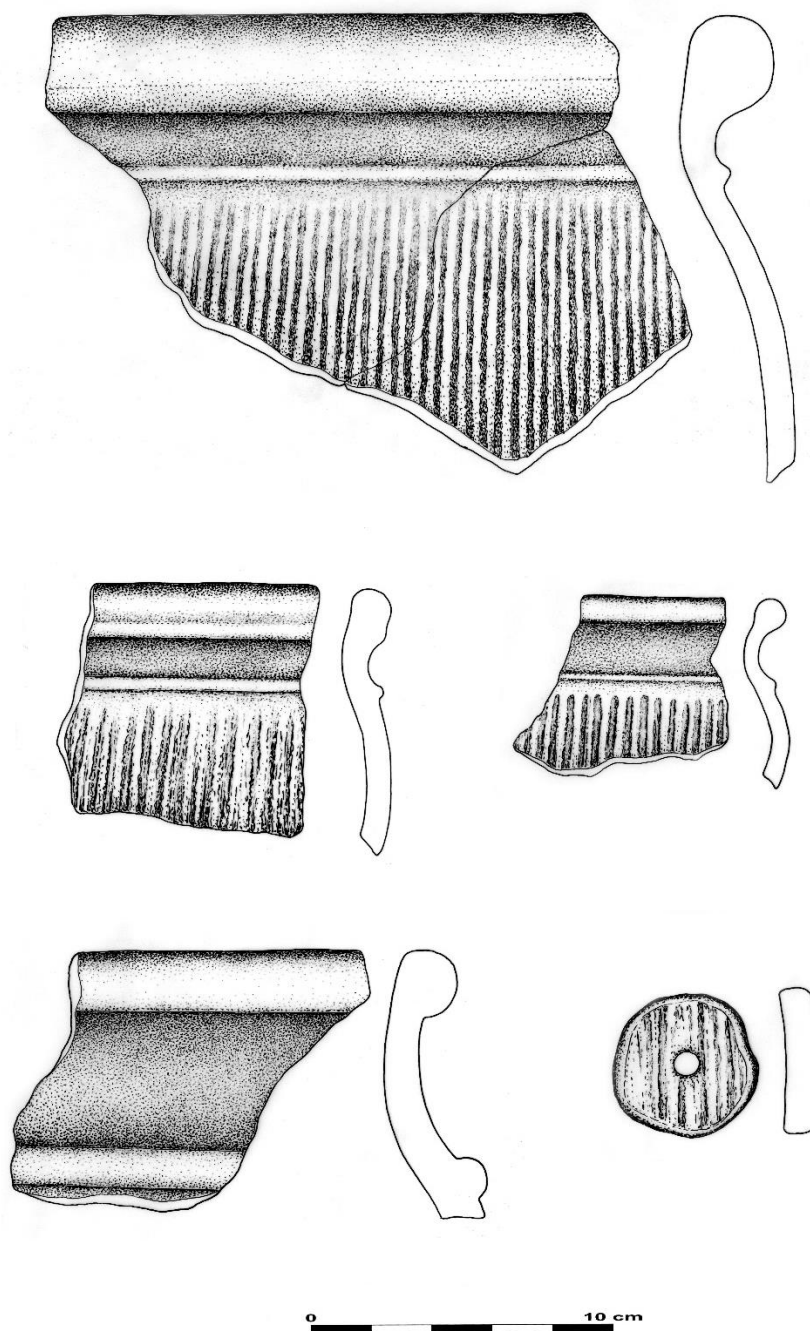
Doufám, že mé úsilí nebylo zbytečné a že dokumentace nálezů Leonharda Franze může posloužit jako užitečný a cenný zdroj informací pro další bádání našich současných i budoucích kolegů. Pevně věřím že třísovské oppidum v sobě ukrývá ještě mnohá tajemství a doufám, že budeme mít i nadále příležitost je nejenom poznávat, ale zároveň a především je budeme společně chránit.

5. Seznam použité literatury

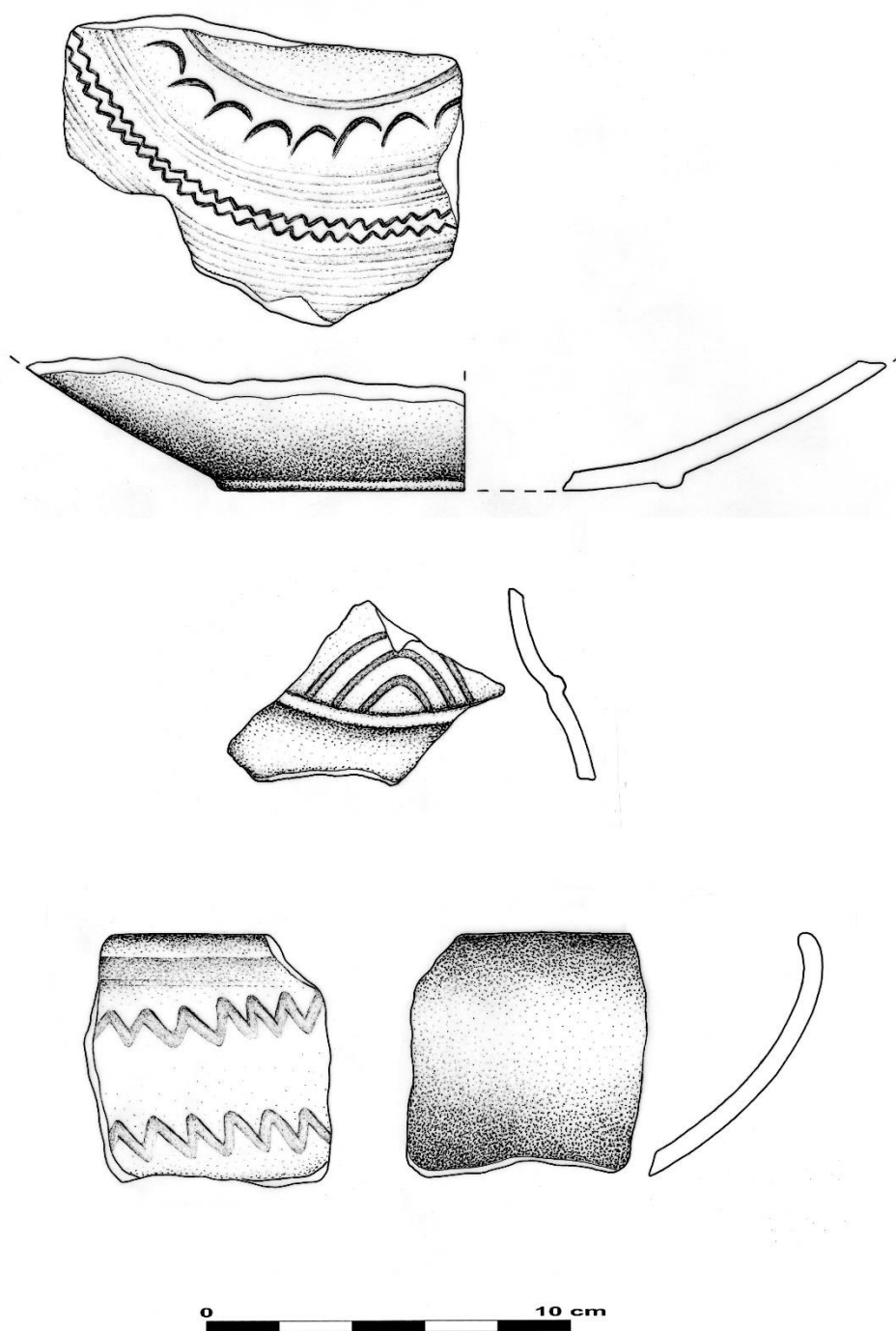
- Břeň, J. 1966: Keltské oppidum Třísov. Praha
- Břeň, J. 1967: Keltské oppidum Třísov, Archeologické rozhledy 19/1, 605 – 611.
- Břeň, J. 1973: Pozdně laténská malovaná keramika v Čechách, Sborník Národního muzea v Praze XXVII/4-5, 105 – 154.
- Čižmář, I. 2015: Pozdně laténská chata z Ohrozimi, okr. Prostějov. Archeologické rozhledy LXVII, 438 – 463.
- Danielisová, A. 2010: Oppidum České Lhotice a jeho sídelní zázemí. Archeologické studijní materiály 17. Praha.
- Danielisová, A. – Militký, J. 2014: Pozdně laténské spony z oppida Třísov získané povrchovou prospekci v letech 2008 – 2013. Archeologické rozhledy 65, 40 – 66.
- Dubský, B. 1949: Pravěk jižních Čech. Blatná.
- Franz, L. 1942: Eine keltische Niederlassung in Südböhmen. Praha
- Franz, L. 1943: Kleine Mitteilungen, Germania 27, 45 – 48.
- Filip, J. 1956: Keltové ve střední Evropě. Praha.
- Hlava, M. 2008: Záchranný výzkum v předpolí oppida Třísov (okr. Český Krumlov) roku 1958, Archeologické výzkumy v jižních Čechách, 141 -210.
- Chytráček, M. 2007: Časně laténské sídliště v Chržíně (okr. Kladno) s napodobeninou červenofigurové keramiky a s doklady kovolitectví a zpracování jantaru, Archeologické rozhledy 59, 461 – 516.
- Jansová, L. 1963: Laténská červeně malovaná keramika z českých nálezů, Památky archeologické 54, 336 – 342.
- John, J. – Ouško, P. 2017: Laténské kovové předměty z okolí Třísovského oppida. Prospekce v letech 2013 – 2016. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 30, 281 – 289.
- Kruta, V. 1972: Železářská osada ze starší doby římské Kadaň – Jizerka (okr. Chomutov). Archeologické rozhledy 24, 317 – 327.
- Kysela, J. 2011: Středomořské importy z oppida Třísov. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24, 163 – 190.
- Kysela, J. – Danielisová, A. – Militký, J. 2014: Středomořské importy z oppida Třísov. Nálezy z povrchové prospekce s detektory kovů z let 2007 – 2013. Archeologické rozhledy 66, 567 – 608.
- Maier, F. 1970: Die bamalte Spätlaténe – keramik von Manching. Ausgrabungen in Manching, Bd. 3. Wiesbaden
- Parkman, M. – Zavřel, P. 2002: Die Grabung in Dub – Javornice, Kr. Prachatice. In: Chytráček, M. – Michálek, J. – Schmotz, K. (Hrsg.), Archäologische Arbeitsgemeinschaft Ostbayern/West- und Südböhmen , 12. Treffen, Cheb, 203 – 219.
- Píč, J. L. 1903: Hradiště u Stradonic jako historické Marobudum, Starožitnosti země České díl II. Svazek 2. Praha
- Podborský, V. – Kazdová, E. – Koštuřík, P. – Weber. Z. 1977: Numerický kód moravské malované keramiky. Brno

- Podborský, V. 1963: K problematice moravského halštatu – II. Halštatská malovaná keramika, Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity E 8, 15 – 50.
- Salač, V. 1990: K poznání laténského (LTC2 – D1) výrobního a distribučního centra v Lovosicích. Archeologické rozhledy 42, 609 – 639.
- Sklenář, K. 2005: Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů. Praha.
- Thér, R. – Mangel, T. 2014: Inovace a specializace v hrnčířském řemesle v době laténské: model vývoje forem organizace výroby. Archeologické rozhledy 66, 3 – 39.
- Valentová, J. 2011: Předoppidální malovaná keramika z Kutné Hory – Karlova. Archeologie ve středních Čechách 15, 887 – 889.
- Valentová, J. 2011: Keramické poklice z oppida Stradonice. Časopis Národního muzea, řada historická 180, 3 – 4.
- Valentová, J. 2013: Oppidum Stradonice, keramika ze starších fondů Národního muzea. Praha
- Valentová, J. – Šumberová, R. 2012: Výroba alkoholu nebo tlakový hrnec? In: Březinová, G. – Varsík, V. (eds.), Archeológia na prahu histórie, 429 – 433.
- Venclová, N. 1990: Prehistoric glass in Bohemia. Praha.
- Ženožičková, I. 2009: Pozdně laténská malovaná keramika z oppida Staré Hradisko. Bakalářská diplomová práce, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta.

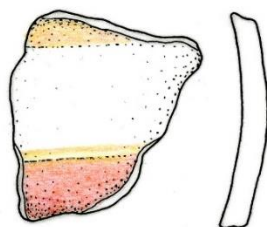
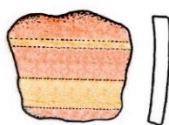
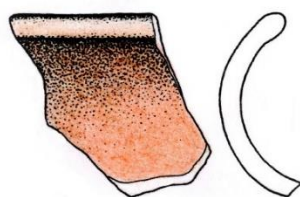
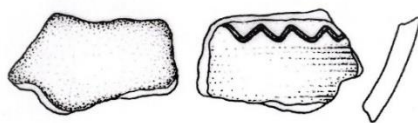
6. Obrazové přílohy

Obrázek č. 4 – výběr z nálezů pocházejících z výzkumu Leonharda Franze uložených v depozitáři jihočeského muzea v Českých Budějovicích. I.č. A 13 911 – A 13 920, A 3 207, A 3 205, A 3 225, A 3 255.

Obrázek č. 5 – zlomky keramiky uložené v depozitáři jihočeského muzea, které se shodují s nálezy, jejichž fotografie byly publikovány v časopise *Germania* (Franz 1943). I.č. A 3 230, A 3 231, A 3 204.

Obrázek č. 6 – malovaná keramika pocházející z výzkumu Leonharda Franze uložená v depozitáři jihočeského muzea a v jednom případě v expozici regionálního muzea v Českém Krumlově. I.č. A 13 982, A 14 139, A 13 898, A 3 314.

STÁTNÍ PAMÁTKOVÝ ÚŘAD PRO ČECHY V PRAZE

Čís. 1676/37.

(Při odpovědi budiž toto číslo jednací uvedeno.
O každé věci pište samostatně.)

Praha III./547, dne 5./IV. 1937.
VLÁŠSKA 19.

Věc: Holubov, vykopávky.

Odpověď k čís.

ze dne

Přílohy:

Pen

univ. prof. Dr. Leonhard Franz

v Praze I.

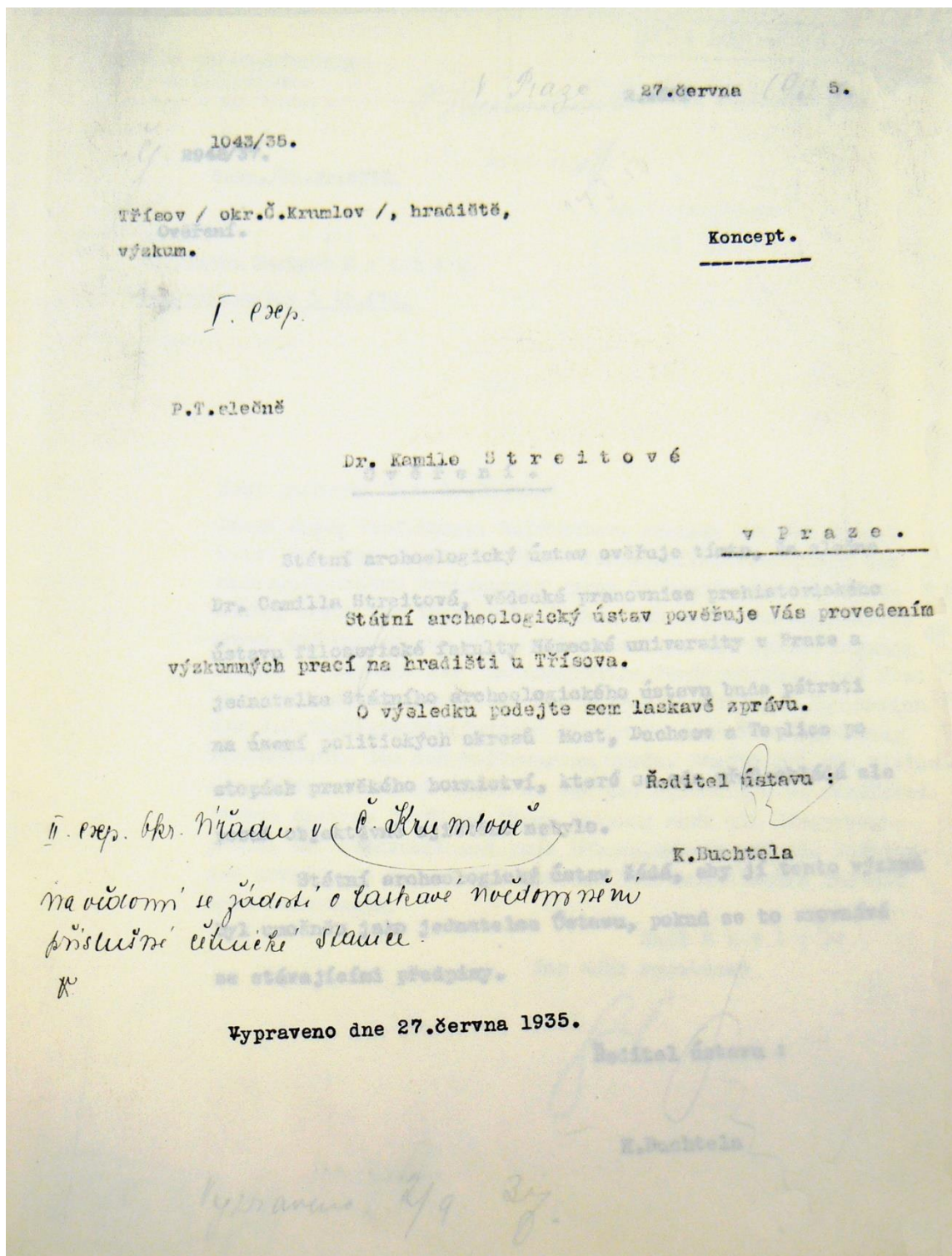
K tamní žádosti ve věci shora uvedené sděluje
Vám i p. K. Streitové Státní památkový úřad povolení k provedení
výzkumu v katastru obce Přísová/Holubova/ okr. Č.Krumlov za těchto
podmínek:

- 1./ Zahájení výzkumu budiž předem a včas oznámeno Státnímu památko-
vému úřadu a Státnímu archeologickému ústavu.
- 2./ Státní památkový úřad a Státní archeologický ústav mají právo
dohledu.
- 3./ Po skončení výzkumu budiž podána věcná zpráva o výsledcích záro-
ven se sdělením, kde bude získaný materiál definitivně uložen.

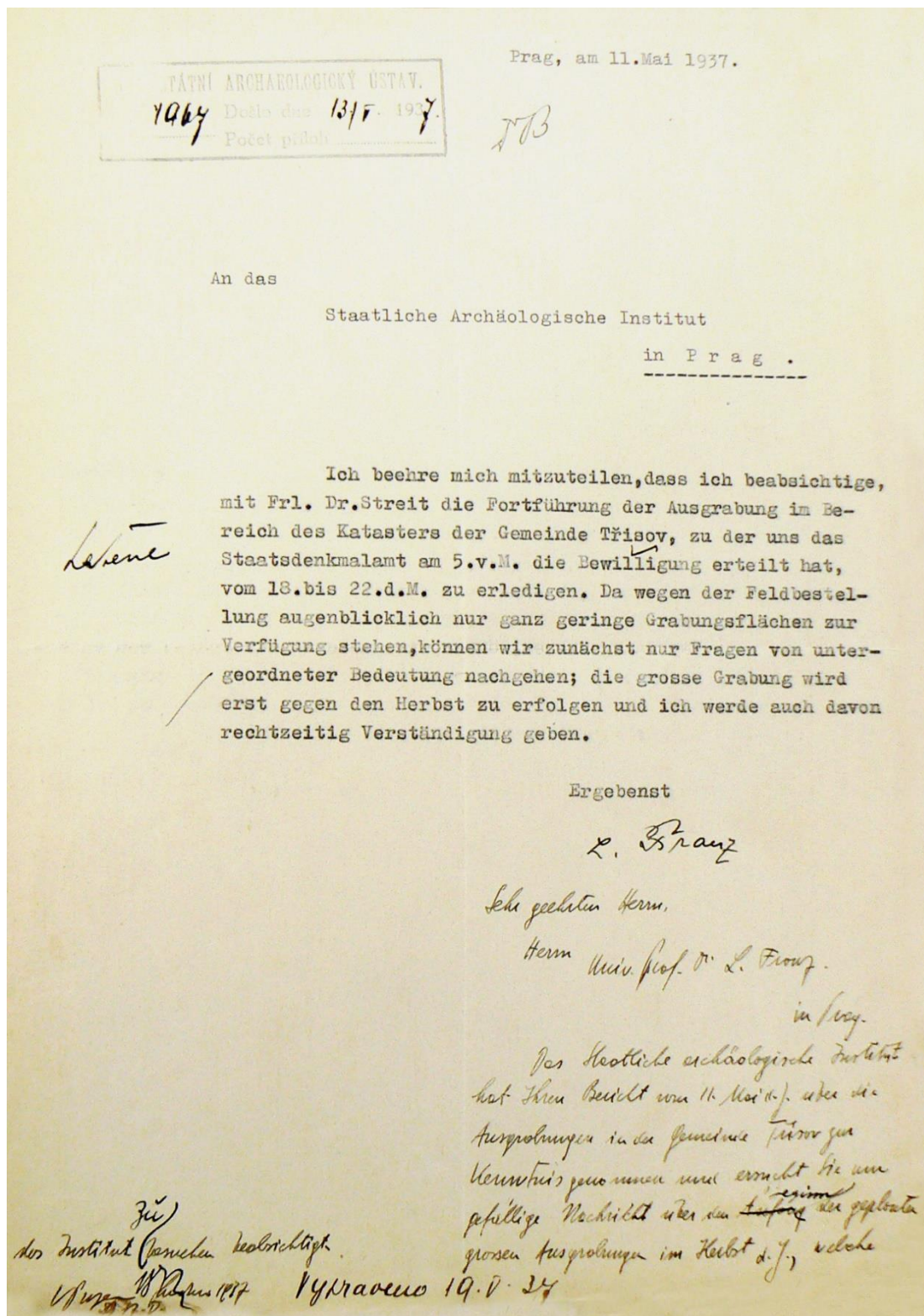
Přednosta úřadu:

./.

Obrázek č. 7 – povolení k archeologickému výzkumu s podmínkou oznámení kde budou nálezy uloženy (archiv AV ČR, fond Státního archeologického ústavu, karton 2, inv. Č. 27, osobní složka L. Franze).

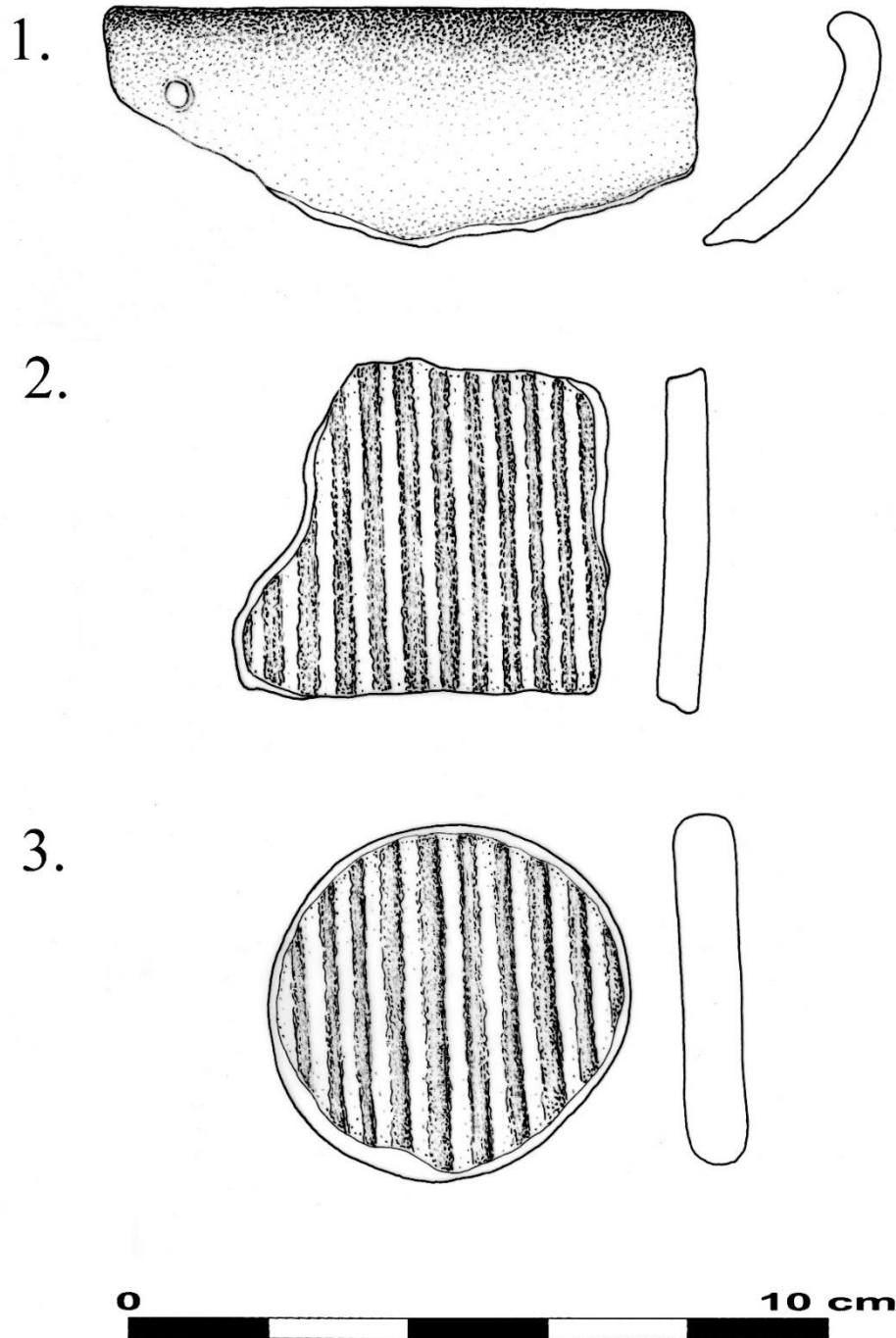
Obrázek č. 8 – pověření k provedení výzkumných prací K. Buchtelou adresované Camille Streitové (archiv AV ČR, fond Státního archeologického ústavu, karton 2, inv. Č. 27, osobní složka L. Franze).

Obrázek č. 9 – upřesňující informace o době vhodné k provedení archeologického výzkumu, to znamená na podzim po sklizni (archiv AV ČR, fond Státního archeologického ústavu, karton 2, inv. Č. 27, osobní složka L. Franze).

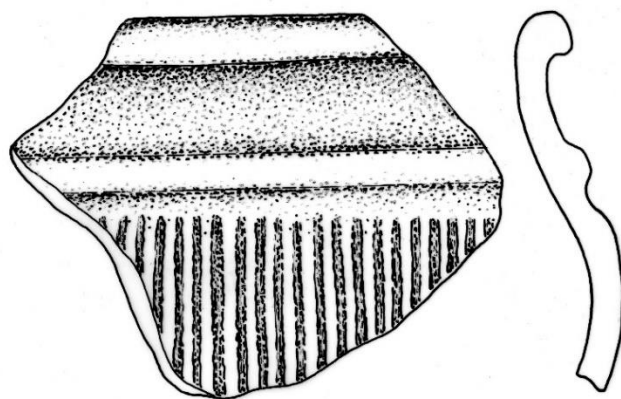

Obrázek č. 10 – depozitář státního muzea v Hallu nedaleko rakouského Innsbrucku a kolekce zde uchovaných nálezů z Třísovského oppida pocházející z výzkumu Leonharda Franze.

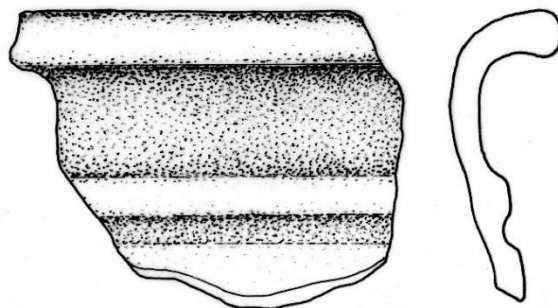

Obrázek č. 11 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

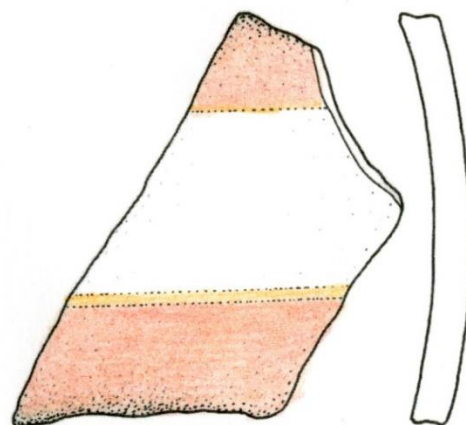
4.

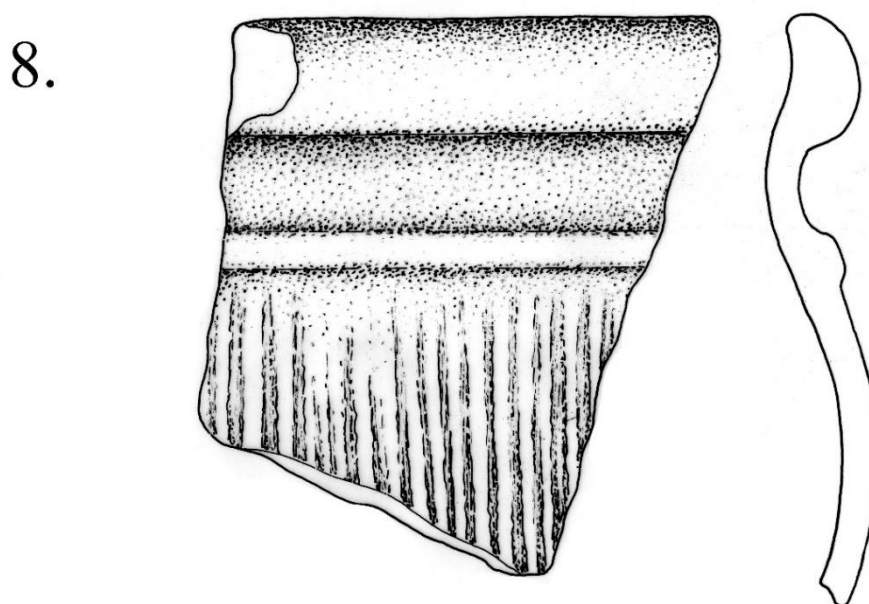
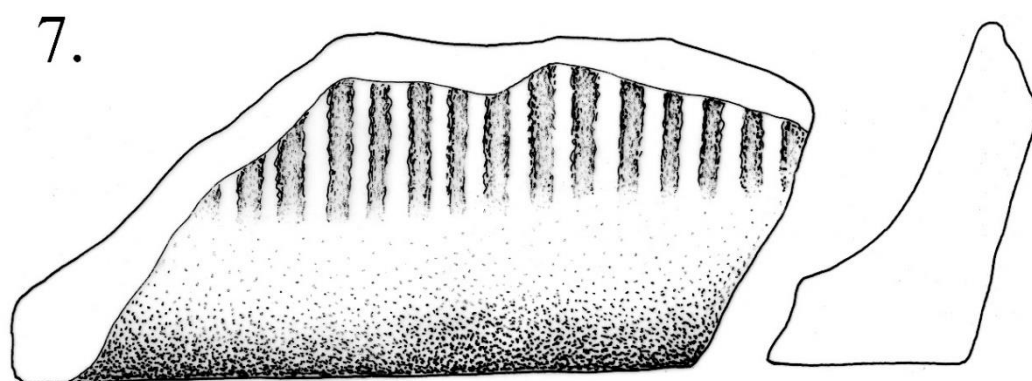
5.

6.

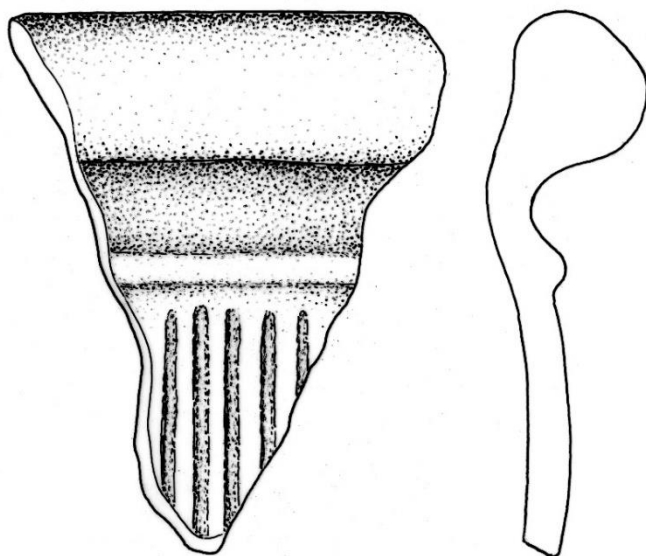

Obrázek č. 12 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

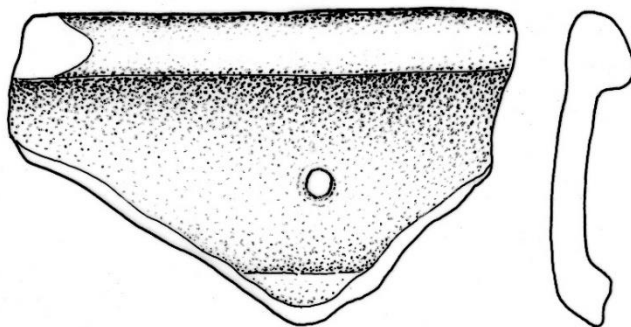

Obrázek č. 13 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

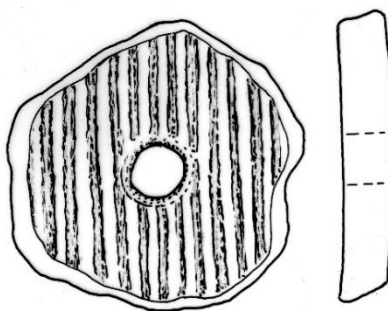
9.

10.

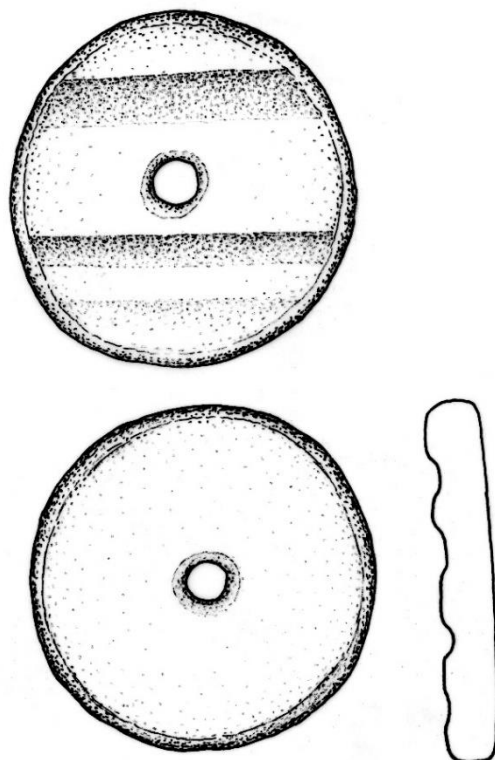

11.

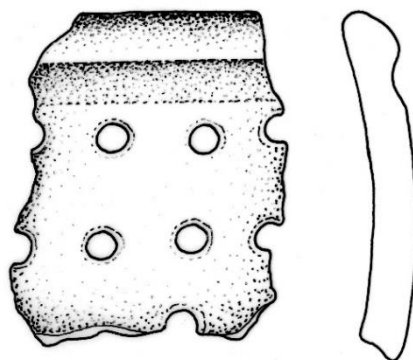

Obrázek č. 14 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

12.

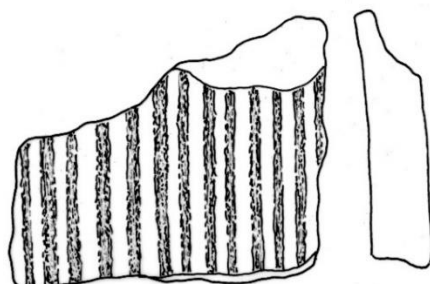

13.

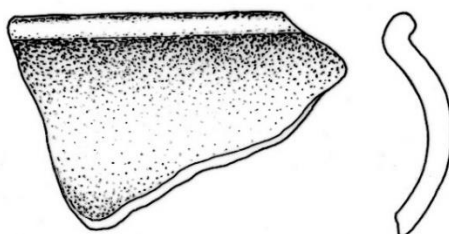

Obrázek č. 15 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

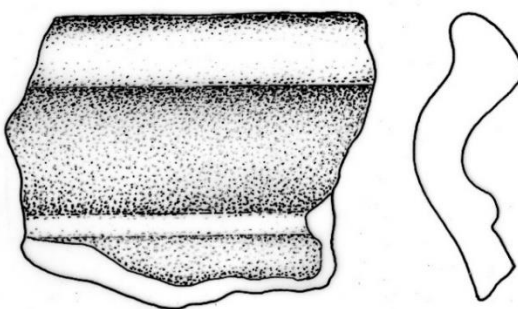
14.

15.

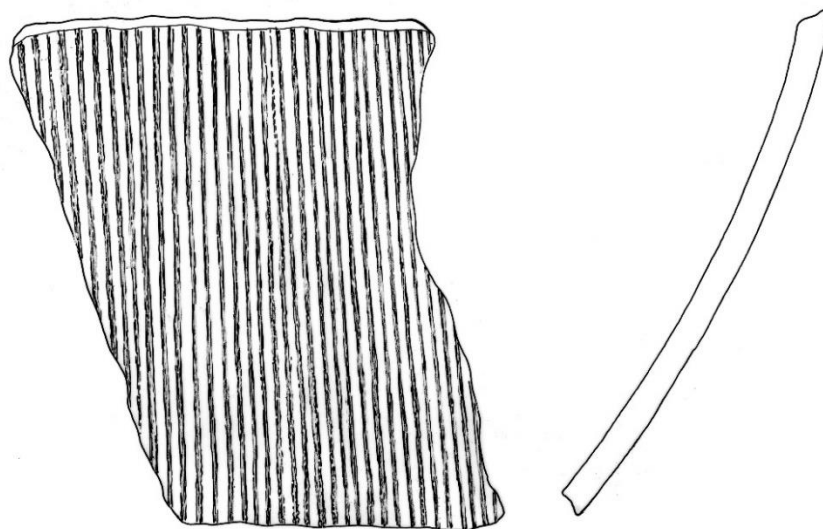

16.

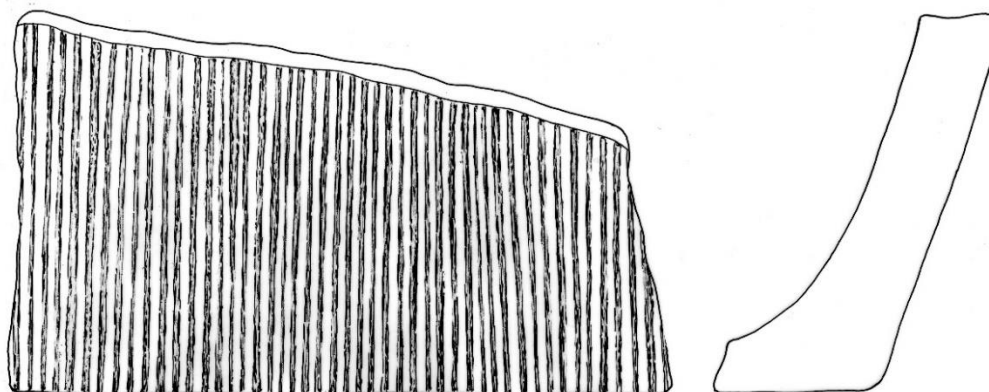

Obrázek č. 16 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

17.

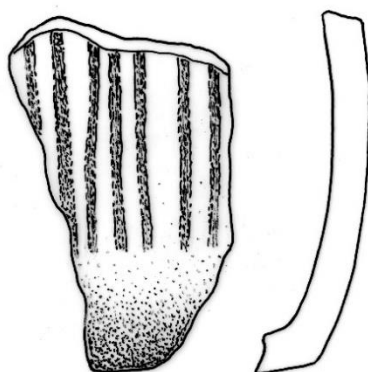

18.

Obrázek č. 17 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

19.

20.

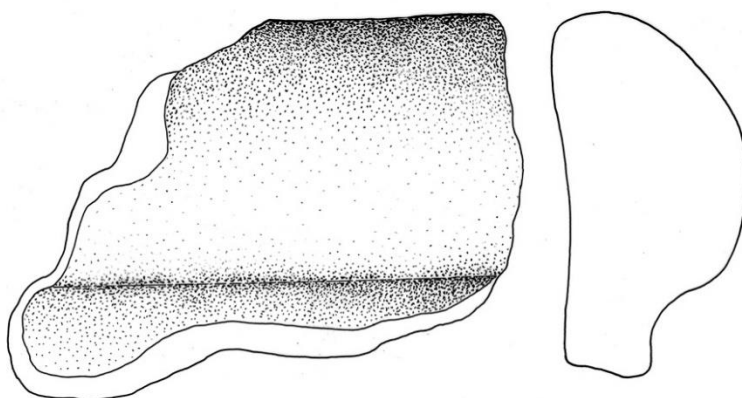

21.

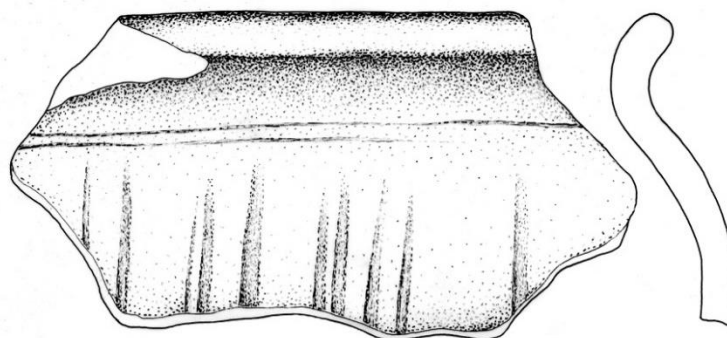

Obrázek č. 18 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

22.

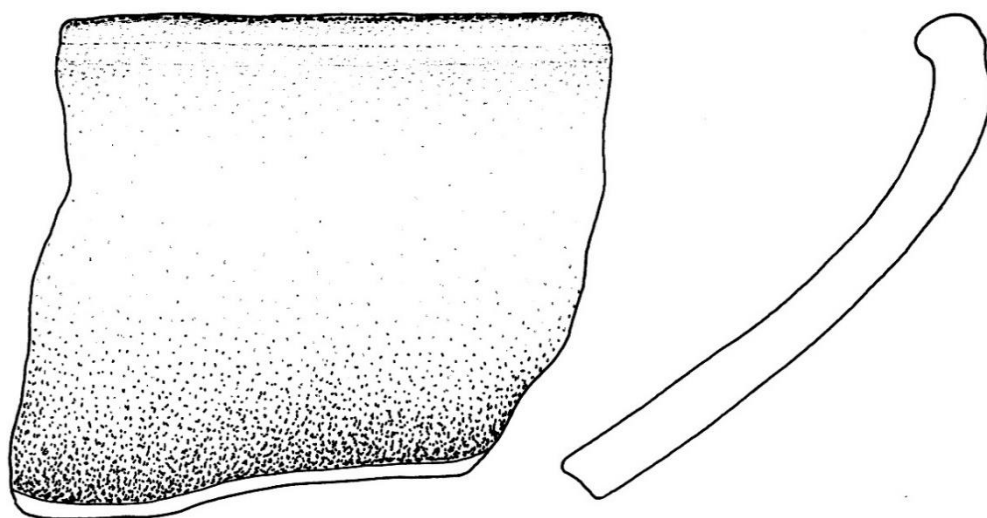

23.

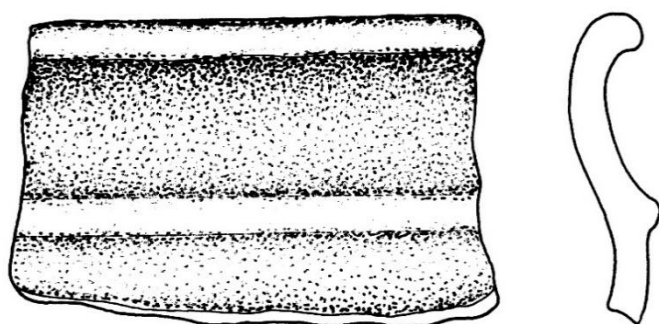

Obrázek č. 19 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

24.

25.

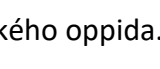

Obrázek č. 20 – soubor nálezů v rakouském Hallu.

Obrázek č. 21 – pracovní zázemí a depozitář Leibniz Zentrum für Archäologie (foto J. John).

Nr.	Gegenstand	Größe	Stoff	Fundort	Früherer Besitzer	Literatur	Bemerkungen
34292 34293 34294 34295 34296		1:1	Glas	Reichl. K. Hofgut im Trossen-Pfaffen (Pommern)	Anten (Friedrichs- haus-Schloß)		aus dem Trossen- grad
34297	 	1:2	Ton	Reichl. K. Hofgut im Trossen-Pfaffen (Pommern)	Anten (Friedrichs- haus-Schloß)	aus dem Trossen- grad	
34298		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34299		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34300		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34301		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34302 34303 34304 34305 34306 34307		2:3	Ton			aus dem Trossen- grad	

Nr.	Gegenstand	Größe	Stoff	Fundort	Früherer Besitzer	Literatur	Bemerkungen
34308		1:2	Ton	Reichl. K. Hofgut im Trossen-Pfaffen (Pommern)	Anten (Friedrichs- haus-Schloß)	aus dem Trossen- grad	
34309		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34310		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34311		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34312		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34313		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34314		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34315		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34316		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34317		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34318		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34319		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34320		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34321		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34322		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34323		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34324		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34325		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34326		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34327		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34328		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34329		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	
34330		1:2	Ton			aus dem Trossen- grad	

Obrázek č. 22 – inventární kniha v Leibniz Zentrum für Archäologie se záznamy o nálezech z Třisovského oppida.

Nr.	Gegenstand	Größe	Stoff	Fundort	Früherer Besitzer	Literatur	Bemerkungen
39362		H 24,5 cm	Ton, schwarz, im Innern glasiert, für Schüsseln und Teller.	Hesslar, Völsper, Bad Brücken, Tübingen	Kunsthistor. Museum (Hesslar, G.)		Neg T 4/408
39363		H 12 cm	Ton, schwarz	"	"		Neg T 4/408
39364		7 cm	"	"	"		Neg T 4/408
39365		L 23,5 cm	Bronze, besteht aus zwei Teilen	Landkreis	Grundriss von Völsper, Hesslar		Neg T 4/408
39366		M 14	Bruchstücke von Ton	Tübingen, Hesslar, Tübingen	H. Hesslar, Tübingen, Hesslar		Neg T 4/408
39367-78		M 13,3	"	"	"		Neg T 4/408
39375		M 13,3	Fragment 427 gema. mit einem Bruchstück M 43	"	"		Neg T 4/408
39376		M 13,3	Fragment 427 gema. mit einem Bruchstück M 43	"	"		Neg T 4/408

Nr.	Gegenstand	Größe	Stoff	Fundort	Früherer Besitzer	Literatur	Bemerkungen
39377	 -37	Fragment 7 dunkelgrüne Bruchstücke M 13,3	Ton	Trümmern des Altklosters Böden, Talschichtverfall	Prof Dr L. Fries, Innsbruck	W. Dahn, Germania III (1905) Darmstadt 1906 S. 4	Neg T 4/408
39378	 -38	Fragment 8 rot-schwarz bemalte Schalen M 13,3	"	"	"	"	Neg T 4/408
39379	 -39	Fragment 9 dunkelgrüne Schalen (Falschung, (einfach)) M 13,6	"	"	"	"	Neg T 4/408
39380	 -40	Fragment 10 Bruchstücke von Schalen - gefärbter Unter- Becken innen und dunkelgrün M 13,4	"	"	"	"	Neg T 4/408
39381	 -41	Fragment 11 dunkelgrüne Gefäßbruchstücke M 13,3	"	"	"	"	Neg T 4/408

Obrázek č. 23 – inventární kniha v Leibniz Zentrum für Archäologie se záznamy o nálezech z Třisovského oppida.

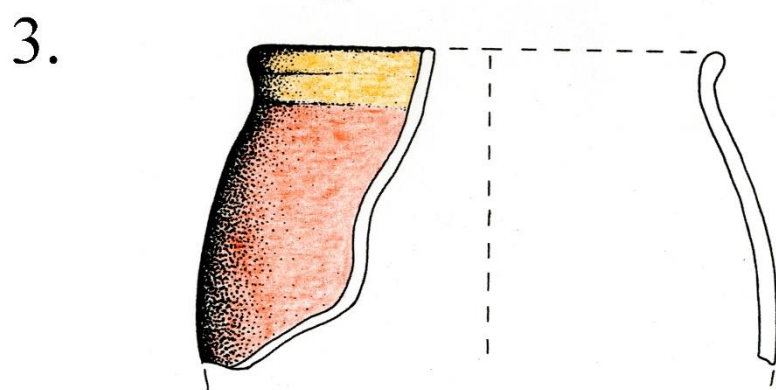
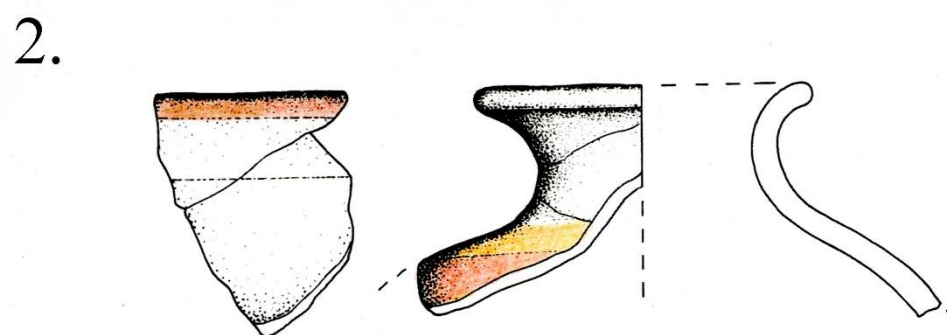
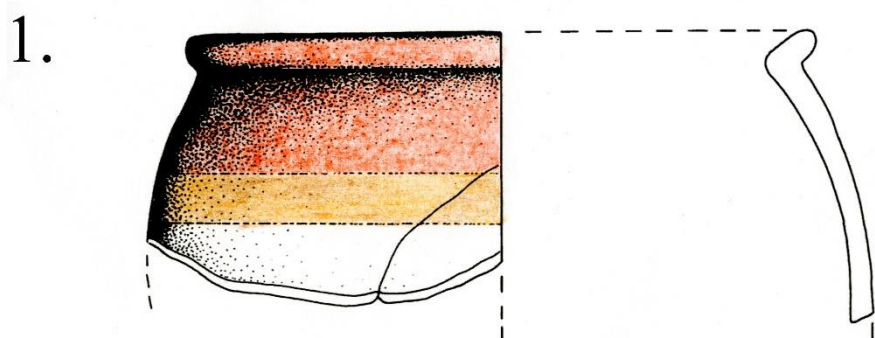
Nr.	Gegenstand	Größe	Stoff	Fundort	Früherer Besitzer	Literatur	Bemerkungen
3p382	 Insgesamt 45 Stücke, bestehend aus goldenen Gefäßresten. -82	M 1/3	Ton	Trümmern bei Tilsen, Böhmen, Teichschloß	Prof. Dr. L. Fries, Jena, 1892 Dr. L. Fries, Jena, 1892	Neg. T. 4/445	
3p383	 Insgesamt 100 Stück, bestehend aus schwarzen, unregelmäßigen Stücken. -82	M 1/3	"	"	"	"	Neg. T. 4/449
3p386	 Insgesamt 10 Stücke, bestehend aus schwarzen, unregelmäßigen Stücken. -82	M 1/3	"	"	"	"	Neg. T. 4/446
3p385	 Insgesamt 100 Stücke, bestehend aus schwarzen, unregelmäßigen Stücken. -82	M 1/3	"	"	"	"	Neg. T. 4/446
3p386	 Insgesamt 10 Stücke, bestehend aus schwarzen, unregelmäßigen Stücken. -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/440

Nr.	Gegenstand	Größe	Stoff	Fundort	Früherer Besitzer	Literatur	Bemerkungen
3p387	 Insgesamt 10 Stücke, bestehend aus schwarzen, unregelmäßigen Stücken. -82	M 1/3	Ton	Trümmern bei Tilsen, Böhmen, Teichschloß	Prof. Dr. L. Fries, Jena, 1892 Dr. L. Fries, Jena, 1892	Neg. T. 4/445	
3p388-81	 -82 -81 -82	M 1/3	Ton	"	"	"	Neg. T. 4/447
3p389	 -82 -81 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/447
3p390-91	 -82 -91 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/448
3p391-92	 -82 -92 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/448
3p392	 -82 -92 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/448
3p393	 -82 -93 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/448
3p394	 -82 -94 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/448
3p395	 -82 -95 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/448
3p396	 -82 -96 -82	M 1/3	Stein	"	"	"	Neg. T. 4/448

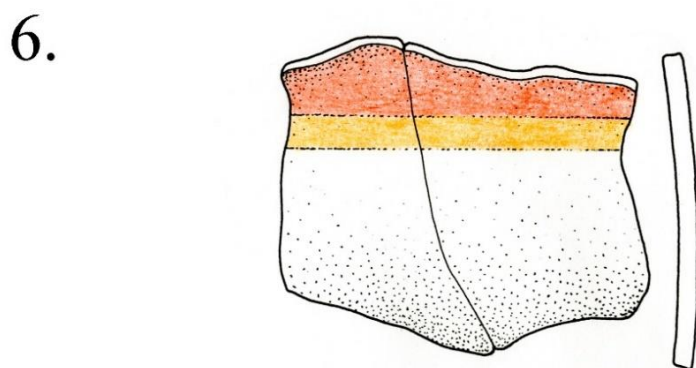
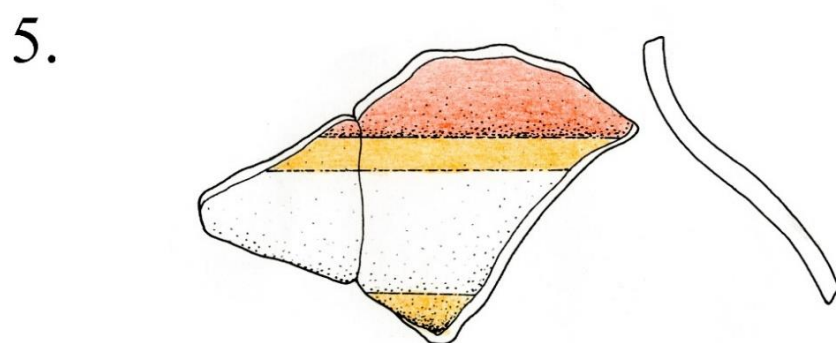
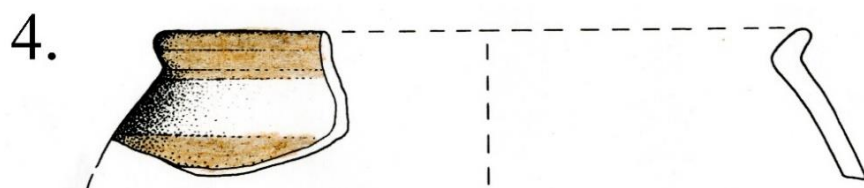
Obrázek č. 24 – inventární kniha v Leibniz Zentrum für Archäologie se záznamy o nálezech z Třisovského oppida.

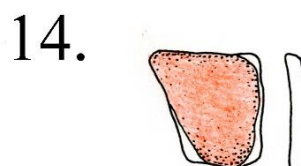
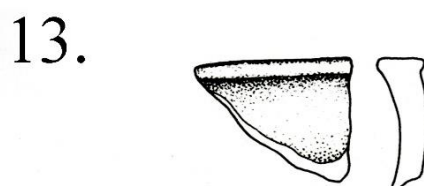
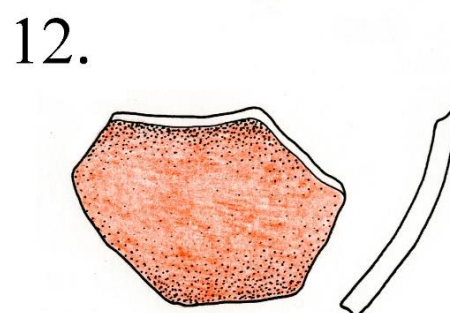
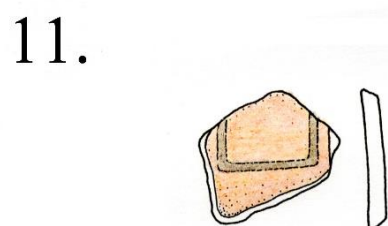
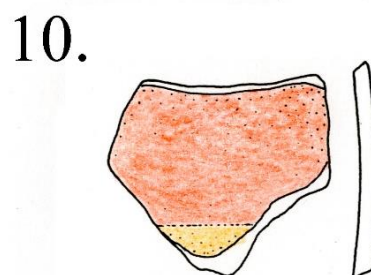
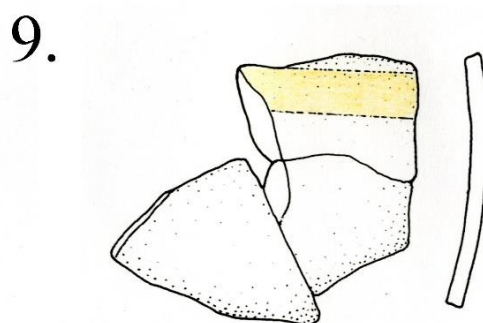
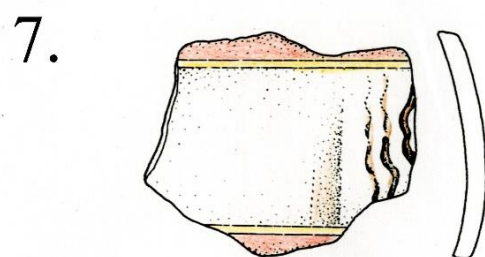
Obrázek č. 25 – soubor malované keramiky pocházející z výzkumu Leonharda Franze , Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

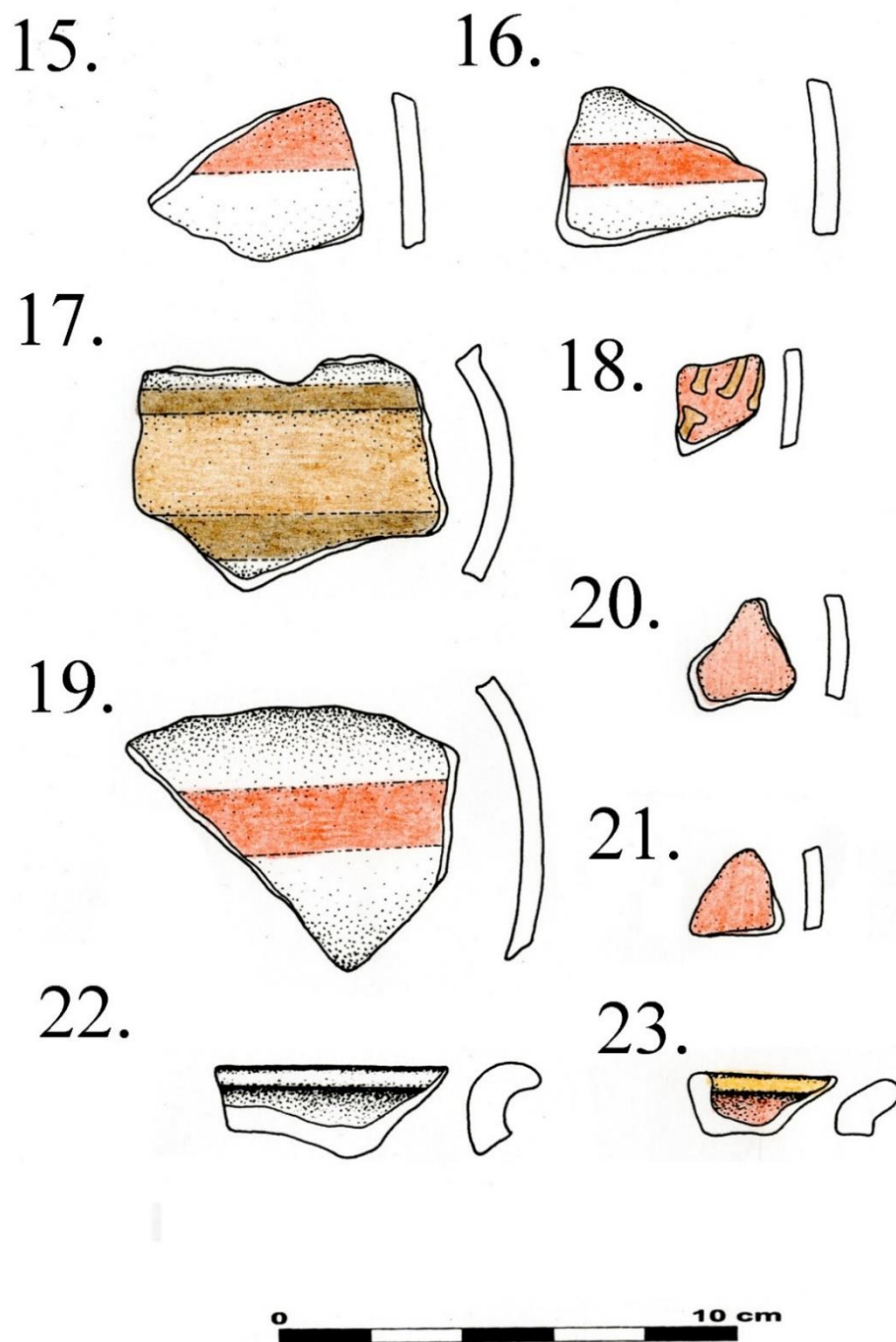
Obrázek č. 26 – kresebná dokumentace pozdně laténské malované keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

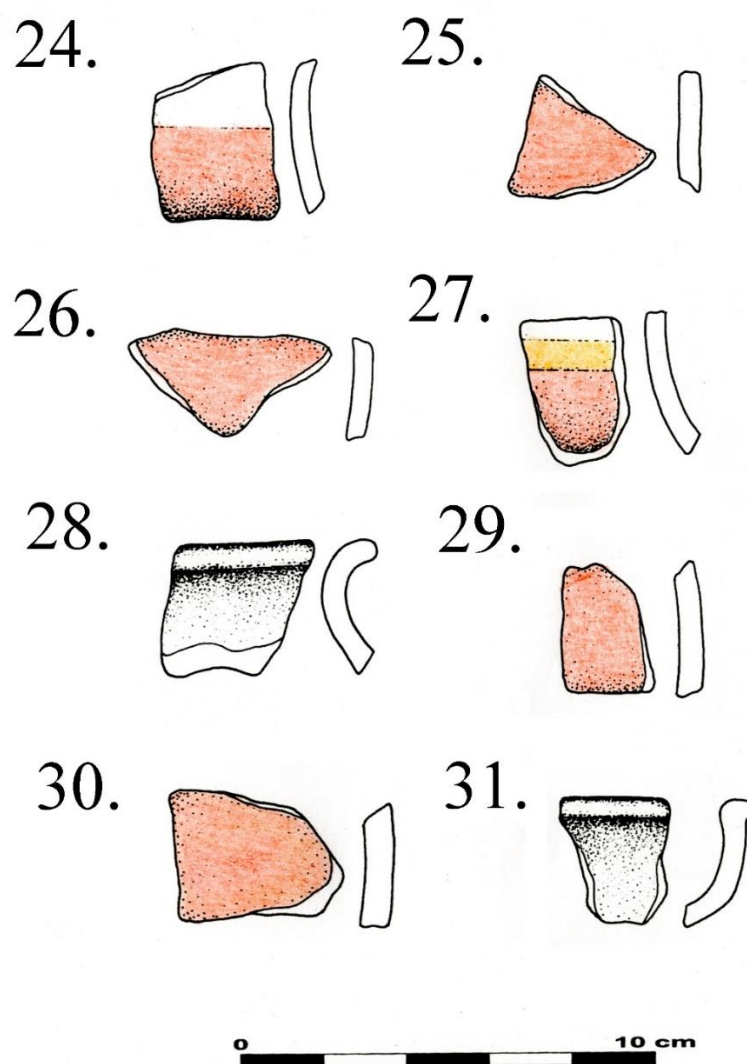
Obrázek č. 27 – kresebná dokumentace pozdně laténské malované keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

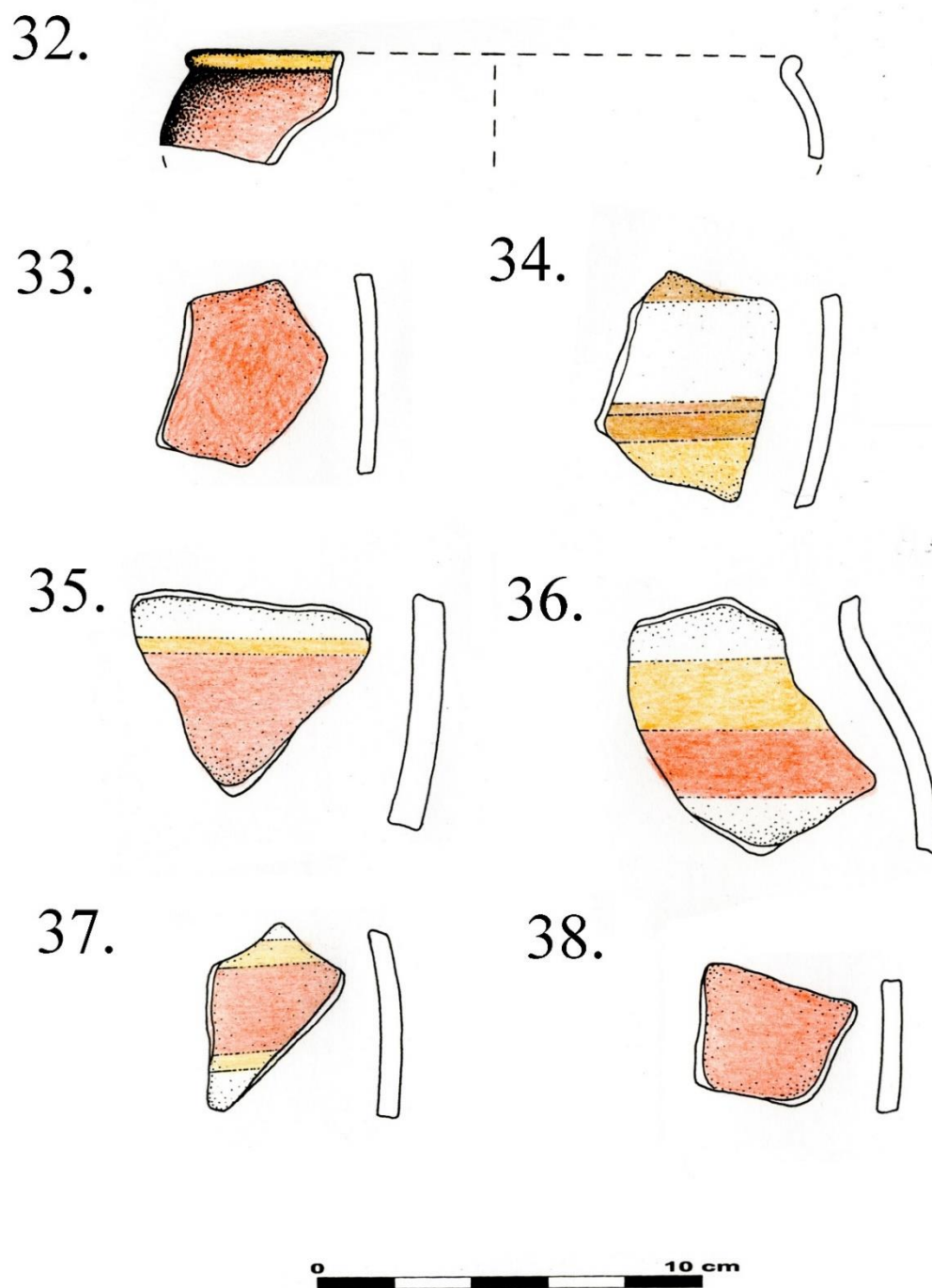
Obrázek č. 28 – kresebná dokumentace pozdně laténské malované keramiky z Třísovskeho oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

Obrázek č. 29 – kresebná dokumentace pozdně laténské malované keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

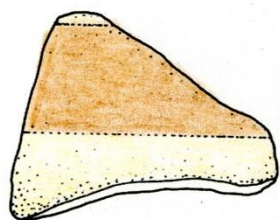

Obrázek č. 30 – kresebná dokumentace pozdně laténské malované keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

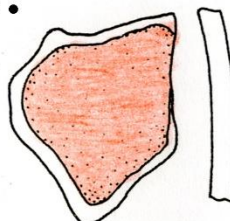

Obrázek č. 31 – kresebná dokumentace pozdně laténské malované keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

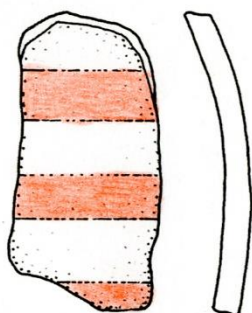
39.

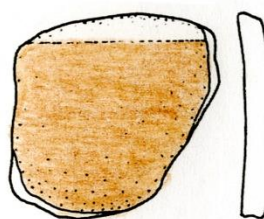
40.

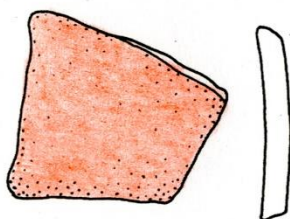
41.

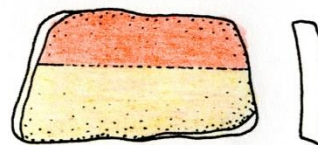
42.

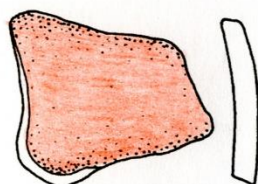
43.

44.

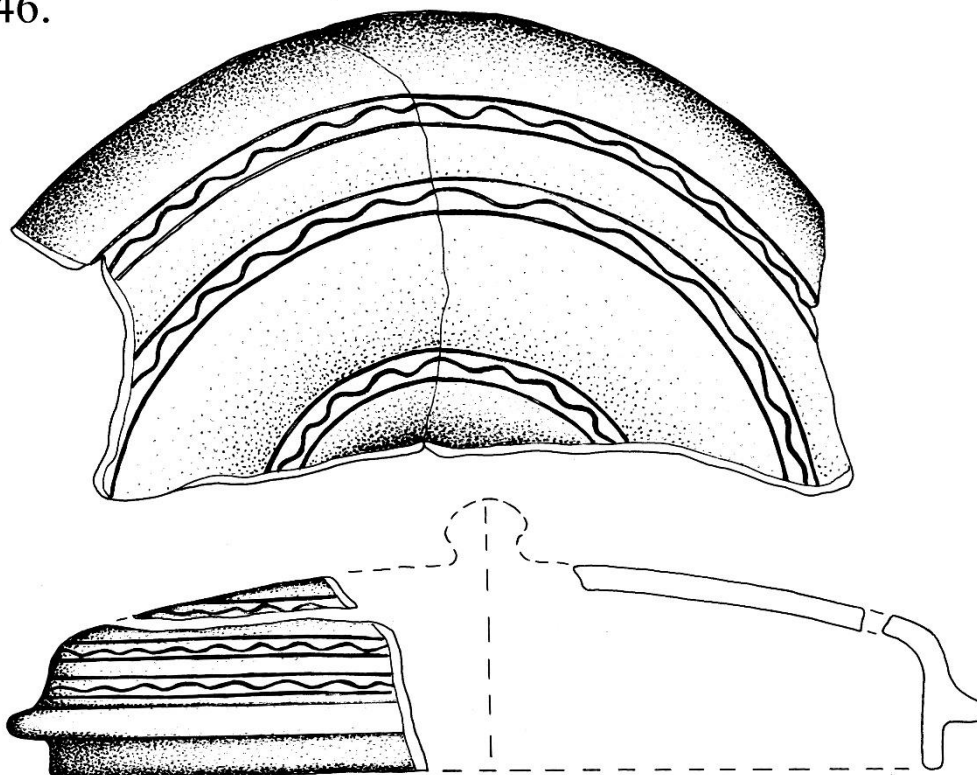

45.

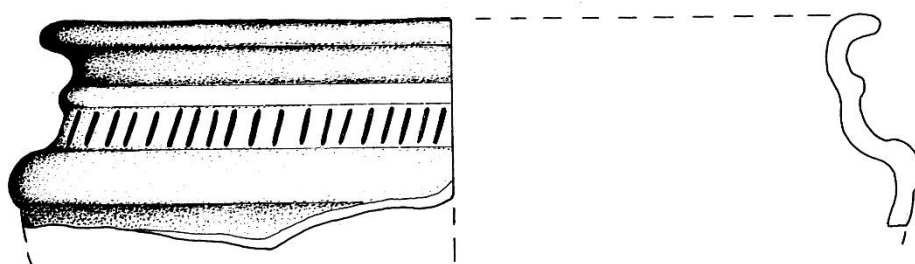

Obrázek č. 32 – kresebná dokumentace pozdně laténské malované keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči

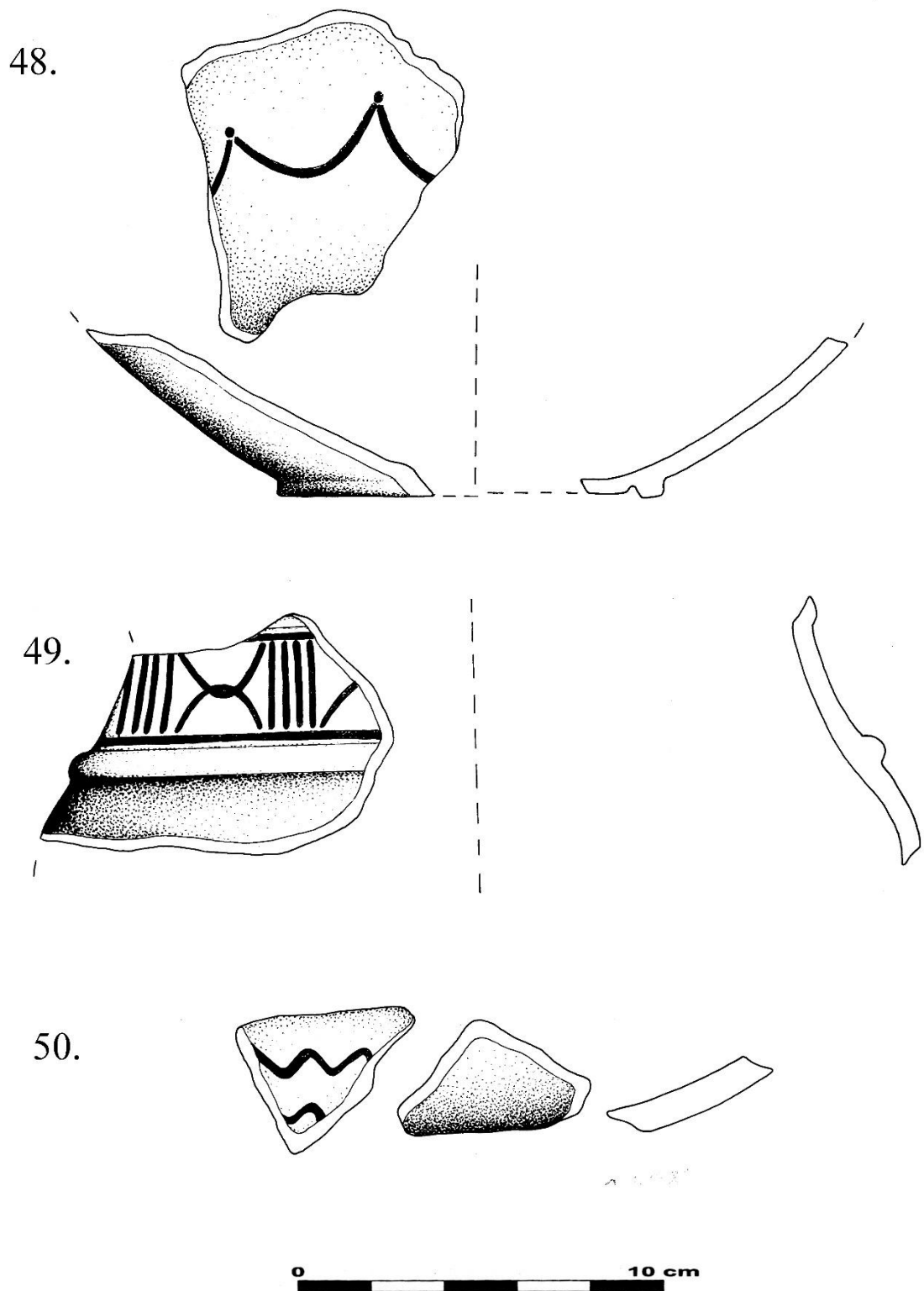
46.

47.

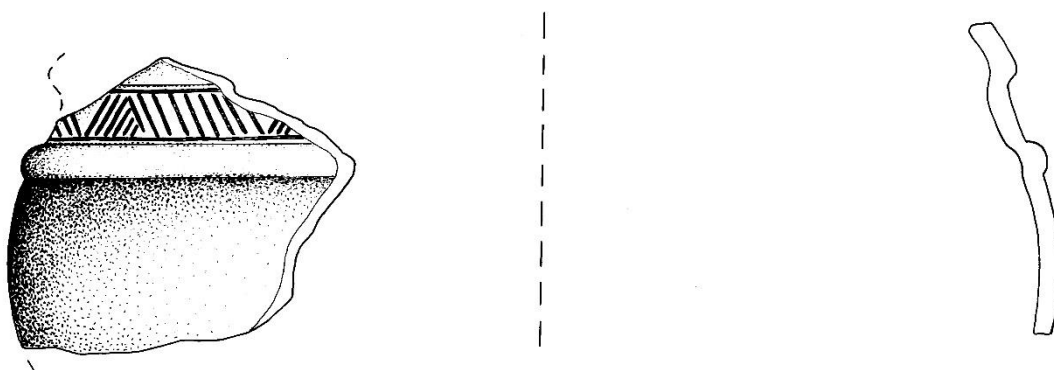

Obrázek č. 33 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

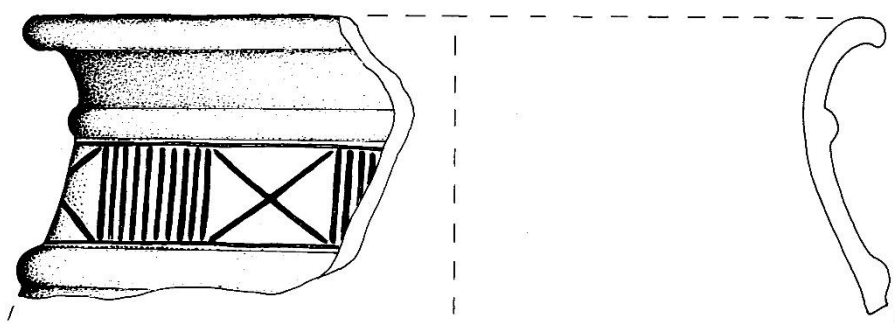

Obrázek č. 34 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

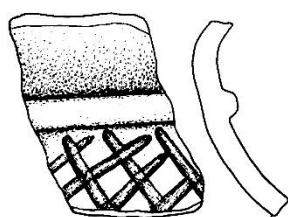
51.

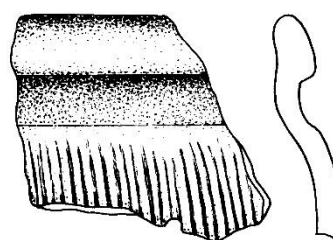
52.

53.

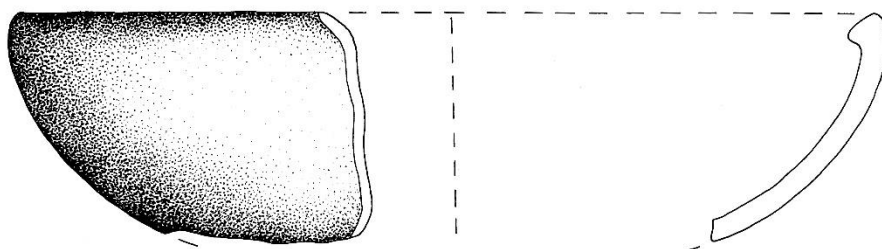
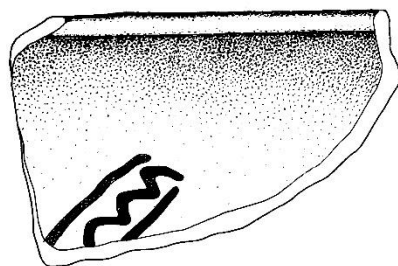

54.

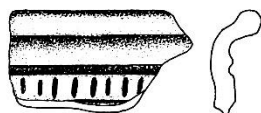

Obrázek č. 35 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

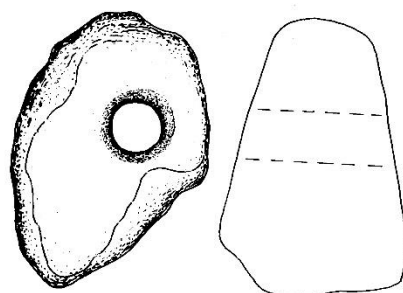
55.

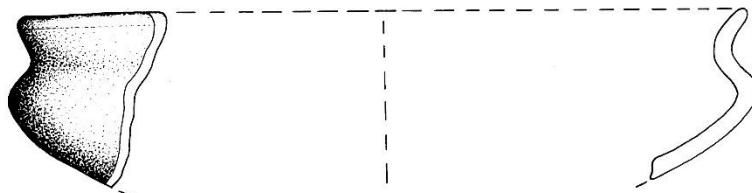
56.

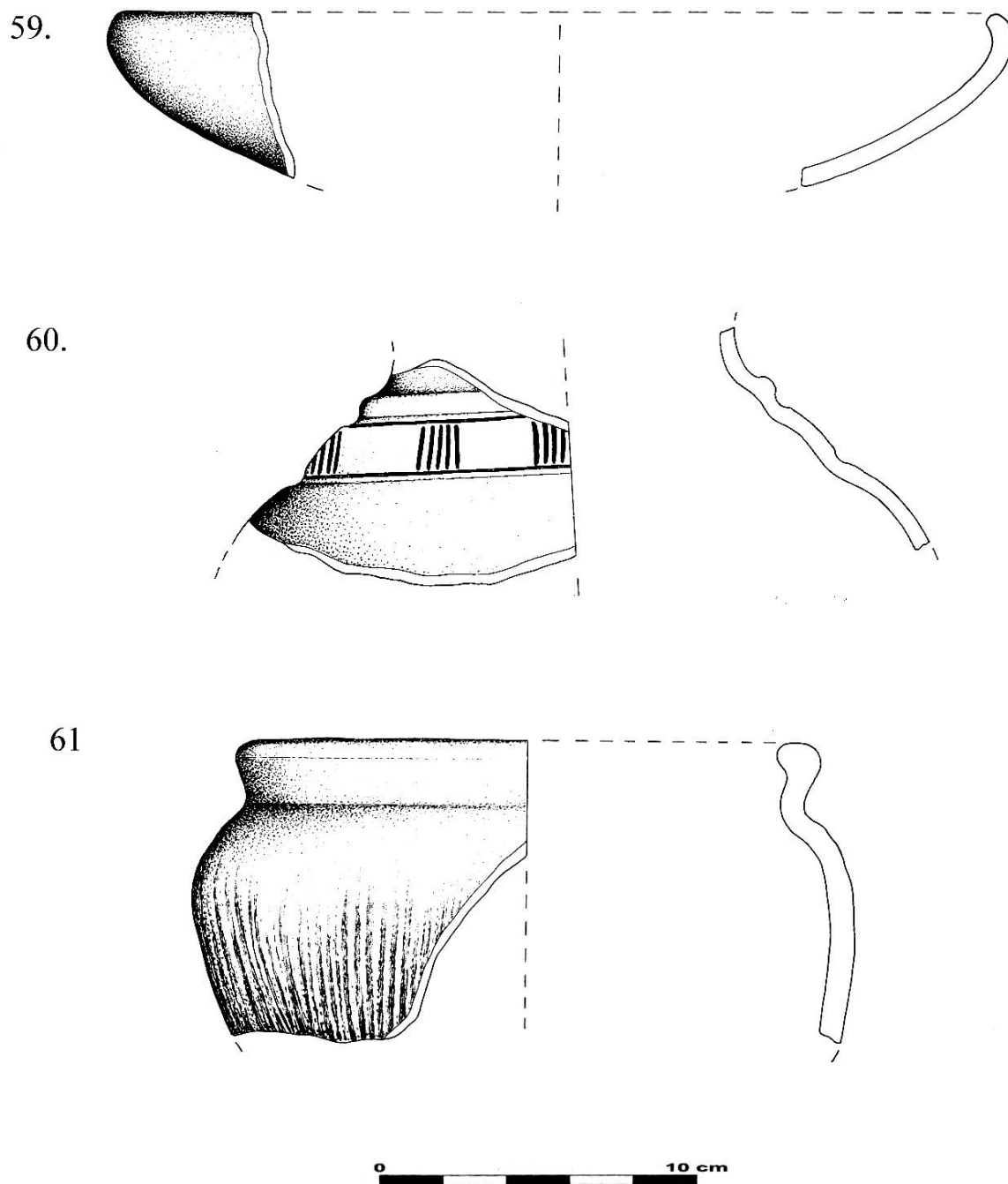
57.

58.

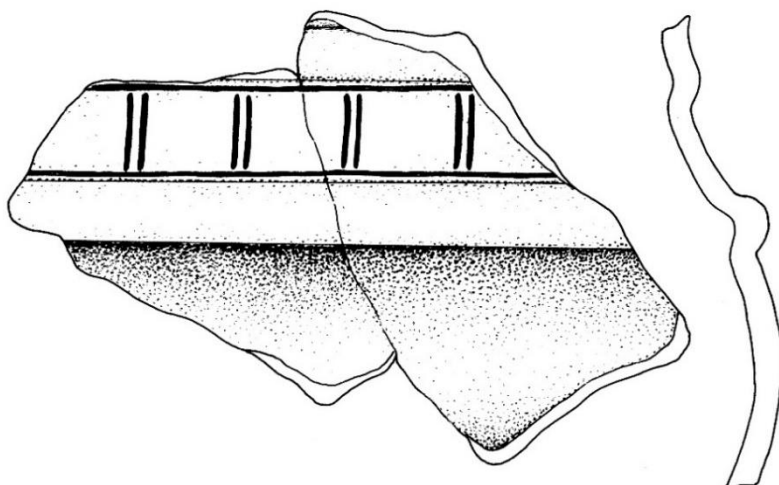

Obrázek č. 36 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

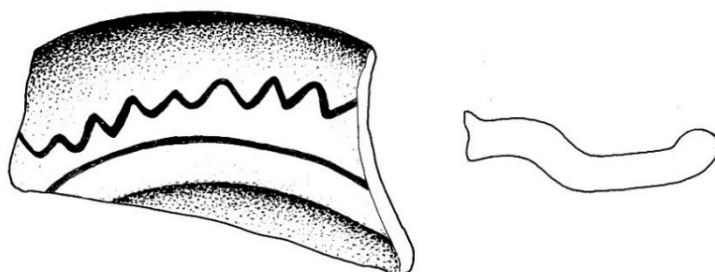

Obrázek č. 37 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

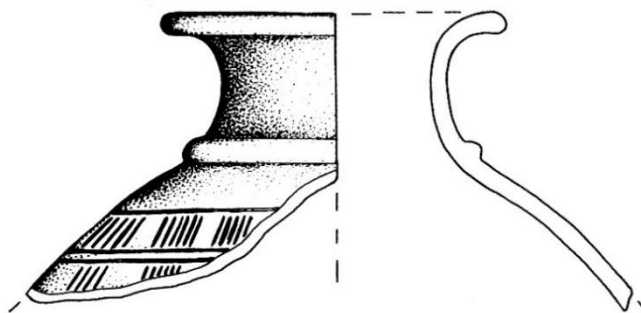
62.

63.

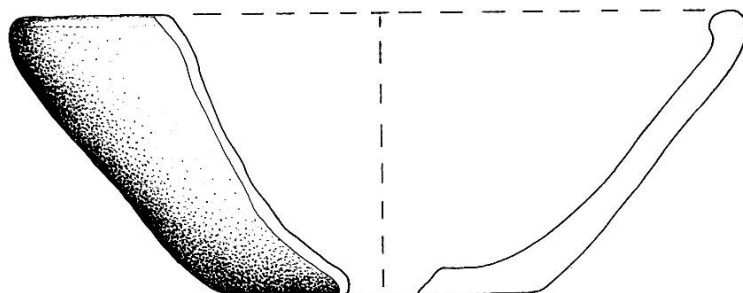

64.

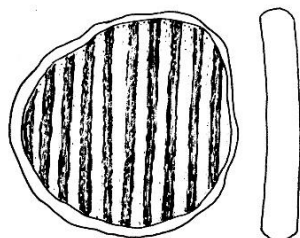

Obrázek č. 38 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

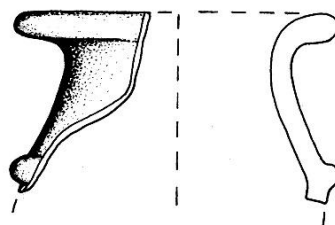
65.

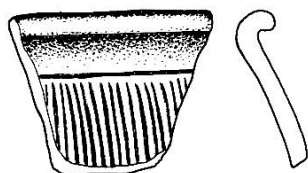
66.

67.

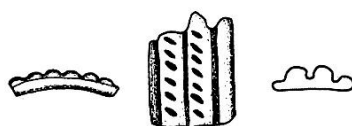
68.

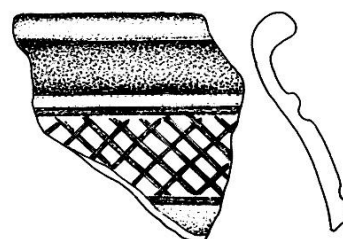
69.

70.

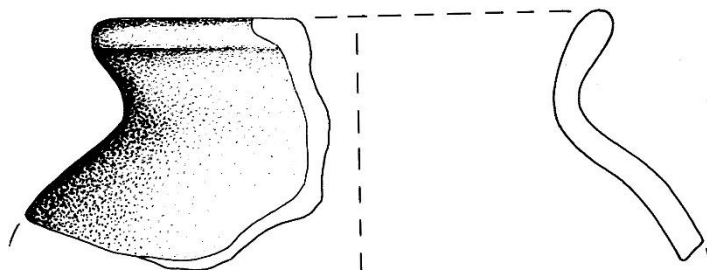

71.

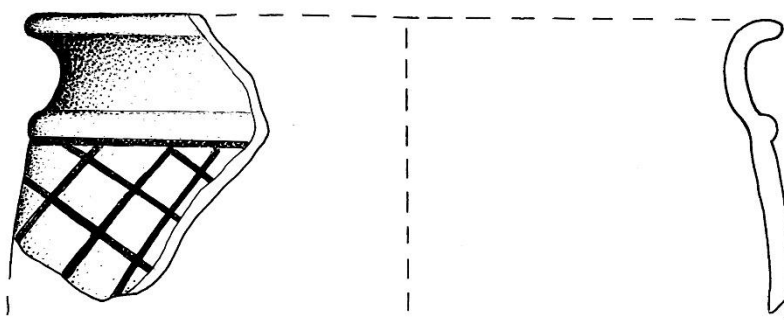

Obrázek č. 39 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

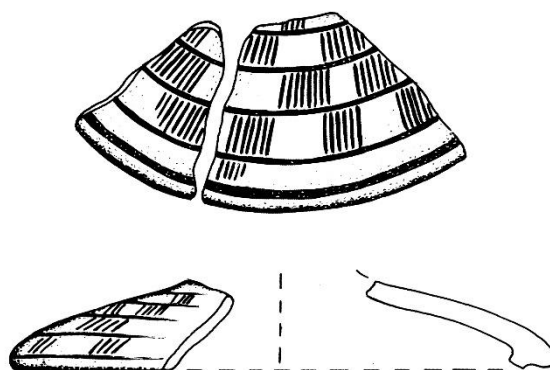
72.

73.

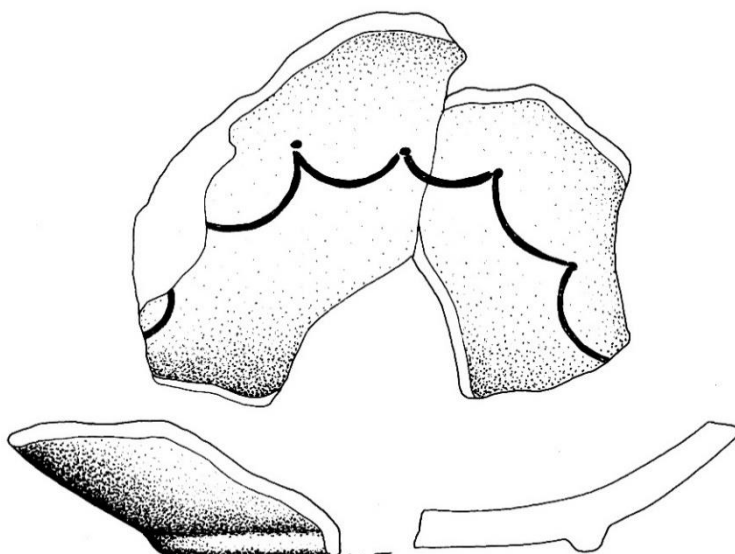

74.

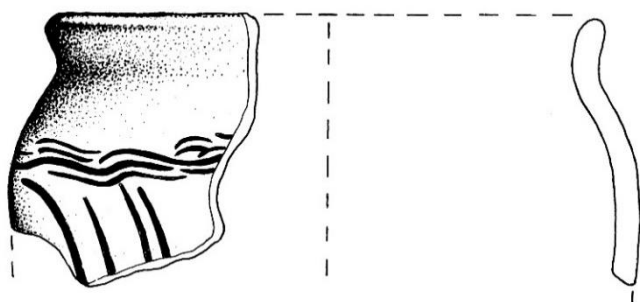

Obrázek č. 40 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

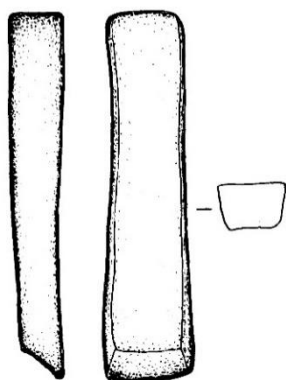
75.

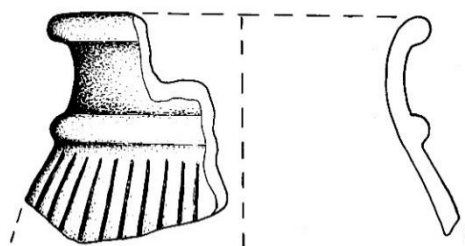
76.

77.

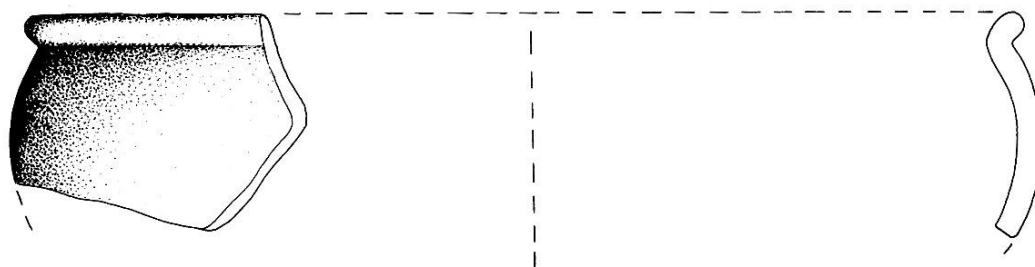

78.

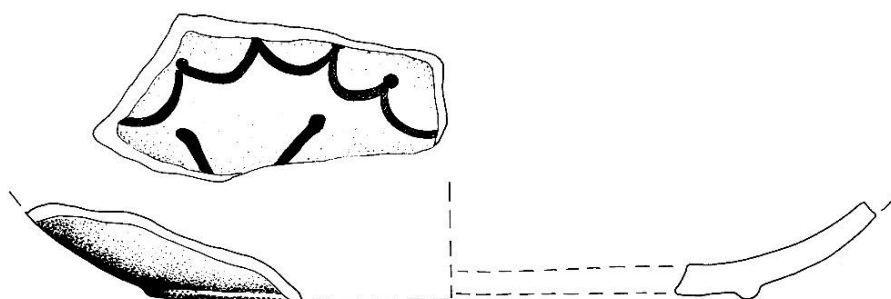

Obrázek č. 41 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

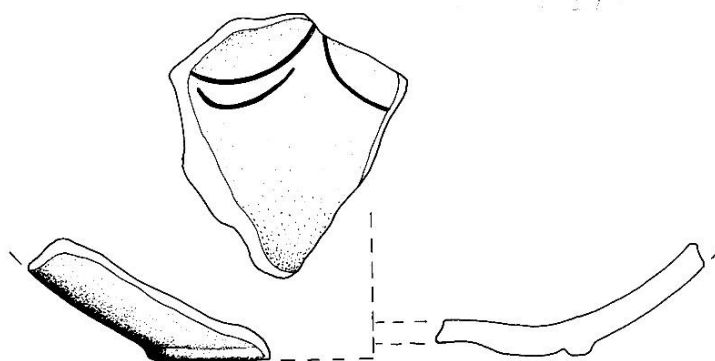
79.

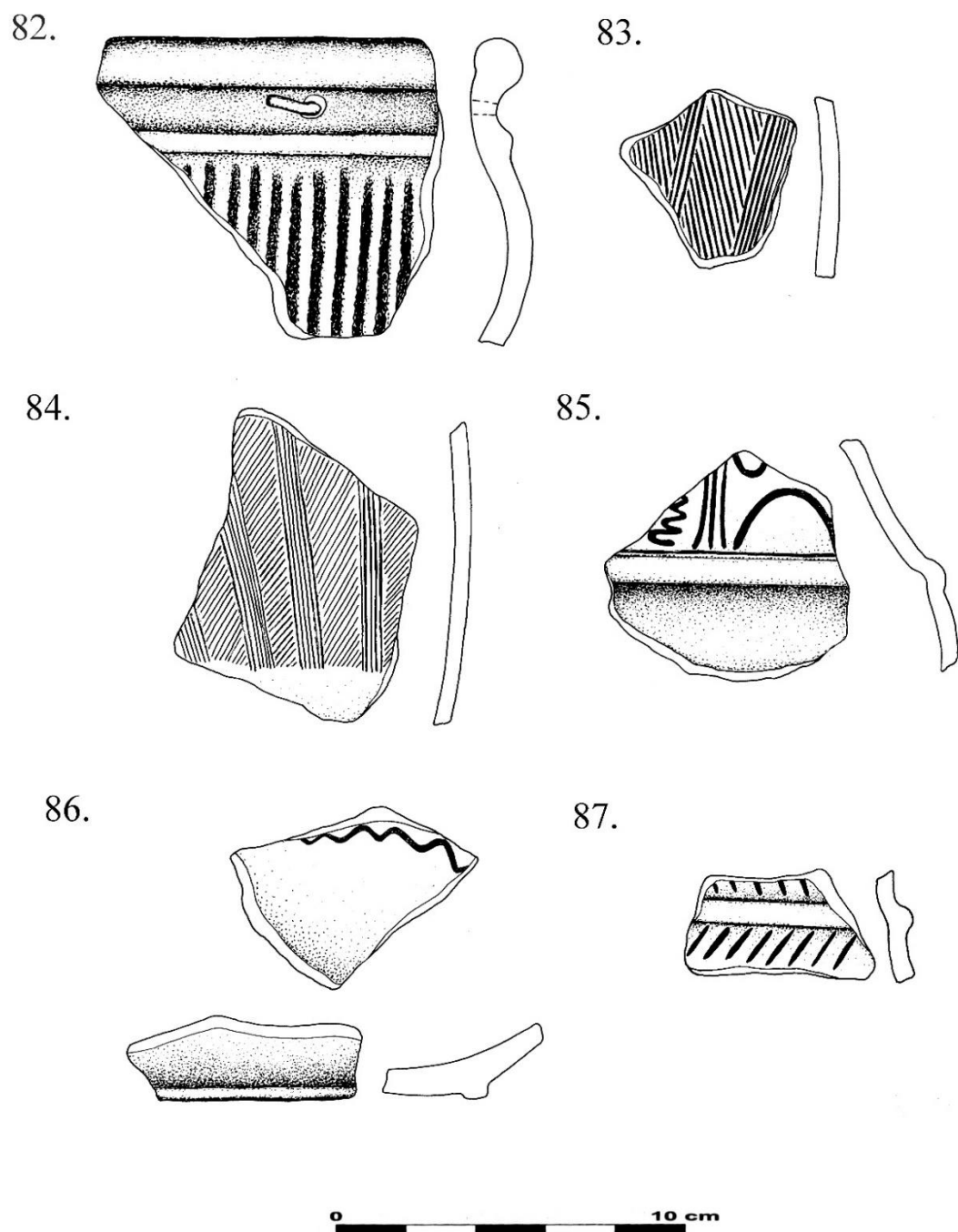
80.

81.

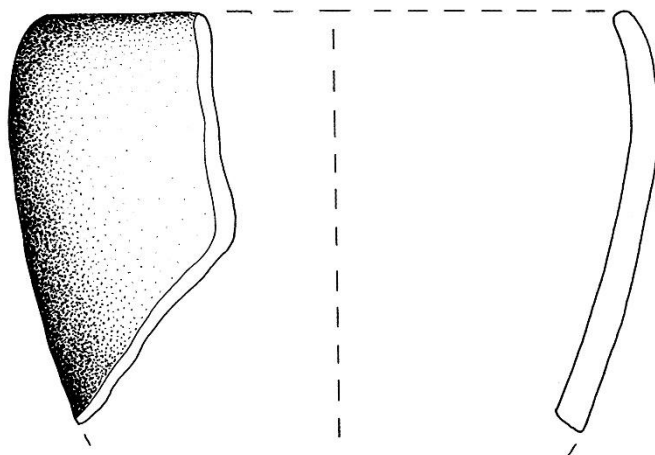

Obrázek č. 42 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

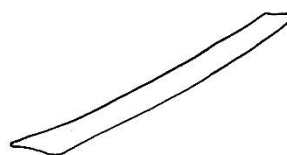
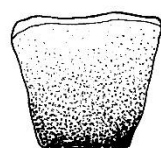
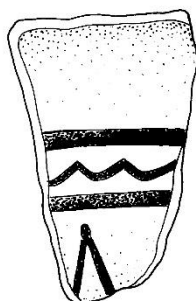

Obrázek č. 43 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.

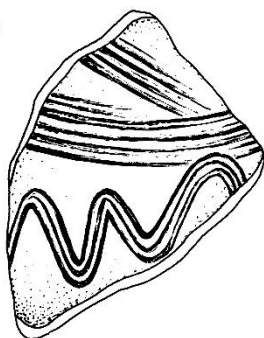
88.

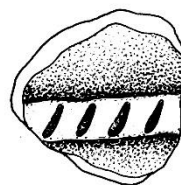
89.

90.

91.

Obrázek č. 44 – kresebná dokumentace pozdně laténské keramiky z Třísovského oppida uložené v Leibniz Zentrum für Archäologie v Mohuči.